

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА МОВ І ЛІТЕРАТУР ДАЛЕКОГО СХОДУ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

СЕМАНТИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ ДІЄСЛОВА «ЎН»
У В'ЄТНАМСЬКІЙ МОВІ

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студента II курсу магістратури
спеціальність 035 "Філологія"
освітньої програми/спеціальності
Східна філологія, західно-європейська мова
та переклад: в'єтнамська мова

Ковтун Марії Олегівни

Науковий керівник:

к. філол. н., доцент Мусійчук В.А.

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
Мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії
Протокол № _ від _____ 2023 р.
Завідувач кафедри _____ доц. Ісаєва Н. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.....	8
ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО СЕМАНТИЧНУ ВАРІАТИВНІСТЬ ЯК МОВНИЙ ФЕНОМЕН. ПОЛІСЕМІЯ, ОМОНІМІЯ ТА СЕМАНТИЧНА РОЗМИТІСТЬ.....	8
1.1. Визначення семантичної варіативності.	9
1.2. Розвиток знання про семантичну варіативність.	10
1.3. Чим зумовлено існування семантичної варіативності?	12
1.4. Багатозначність та омонімія.....	13
1.5. Семантична розмитість та семантична варіативність.	16
1.6. Розвиток значень багатозначного слова.	17
1.6.1 Діахронічний розвиток семантичної варіативності.	17
1.6.2 Синхронічний розвиток семантичної варіативності.....	17
1.7. Види семантичної варіативності.	18
1.7.1. Конструкційна полісемія.....	18
1.7.2. Розширення значення.	19
1.8. Висновки до розділу.	20
РОЗДІЛ 2.....	22
ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ ТА ДІЄСЛІВ У В'ЄТНАМСЬКІЙ МОВІ.....	22
2.1. Слова-редуплікації <i>từ láy</i>	24
2.2. Складені слова <i>từ ghép</i>	26

2.3. Поняття та роль дієслова у в'єтнамській мові.....	27
2.4. Класифікації дієслів у в'єтнамській мові.....	27
2.5. Класифікація складених дієслів за типами сполук.....	31
2.6. Висновки до розділу.....	36
РОЗДІЛ 3.....	38
СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЄСЛОВА «ẤN».....	38
3.1. Аналіз значень простого дієслова «ấ».....	38
3.2. Аналіз значень дієслова ấ у складі складених дієслів.....	49
3.3. Результати опитування.....	54
3.3.1. Встановлення хронологічної залежності між самостійними значеннями дієслова «ấ».....	54
3.3.2. Підтвердження, або спростування ідеї про семантичний вплив морфеми «ấ» у складних дієсловах з додатковими дієслівними сполуками, де значення «ấ» не є очевидним.....	56
3.3.3. Доведення чи спростування думки, що морфема «ấ» сприяє покращенню милозвучності складеного дієслова.....	58
3.4. Висновки до розділу.....	59
ВИСНОВКИ.....	63

ВСТУП

Семантична варіативність є явищем, присутнім у всіх мовах світу [4, с.2]. Кожна культура та народи-носії мов мають власний спосіб сприйняття чи інтерпретації понять і ідей. Філософи звертали велику увагу на це явище, але до XVIII століття цей мовний феномен не піддався детальному дослідженню [3, с.7-8]. В другій половині XX сторіччя когнітивні лінгвісти почали активно займатися дослідженням семантичної варіативності, хоча в традиційному напрямку лінгвістики питання так і не займало особливого місця [12].

Семантична варіативність формується завдяки певним мисленнєвим категоріям та особливостям сприйняття світу, метафоричного світосприйняття: розум, розглядаючи одне й те ж явище чи предмет, може ставитися до них по-різному або видавати ряд асоціацій, залежно від контексту [28, с. 529]. Тому, розуміння закономірностей формування семантичної варіативності, дозволяє розуміти значимість мовного явища для культури народу-носія цієї мови [47]. Інформація про семантичну варіативність надає значення реальному застосуванню та використанню мови, сприяючи участі в інтеркультурному діалозі та підвищенню його рівня сприйняття.

В'єтнамське дієслово «ăn» посідає важливе місце у мові. Не дивлячись на те, що його пряме значення — «їсти», ми можемо зустріти це дієслово у дуже різних контекстах, що жодним чином не пов'язані з цим значенням, наприклад, у текстах про машинобудівництво, аграрну промисловість або судову справу [46, с. 9]. Факт того, що дієслово «ăn» не є складовою частиною розмовних конструкцій в'єтнамської мови тільки посилює наш інтерес. Тому в нашій науковій роботі ми націлені висвітлити питання про семантичну варіативність досліджуваного дієслова.

Актуальність дослідження полягає у низькому рівні дослідженості явища семантичної варіативності у в'єтнамській мові як такої, в той час коли конгїтивна лїнгвістика стверджує, що подібні явища дозволяють нам краще розуміти культуру, світобачення та спосіб мислення народу. Розуміння природи семантики слів певної мови може дозволити науковцям краще розуміти мову як інструмент комунікації в цілому.

Наукова новизна нашої роботи полягає у спробі комплексного дослідження закономірностей семантичної варіації дієслова у самостійному його використанні та зміни значення дієслова у якості частини складеного дієслова.

Об'єктом нашого дослідження є лексична одиниця «*đp*» у в'єтнамській мові у ролі самостійного дієслова та складової частини складених дієслів.

Предметом нашого дослідження є семантичне поле дієслова «*đp*» у в'єтнамській мові. Для аналізу ми застосовуватимемо дієслово як самостійну мовну одиницю, а також аналізуватимемо семантичну варіативність лексичної одиниці у складі складених дієслів.

Метою нашого дослідження є виявлення закономірностей семантичних варіацій дієслова «*đp*» у в'єтнамській мові.

Для досягнення поставленої мети ми виокремлюємо такі **завдання** дослідження:

1. Виокремити визначення і характеризувати особливості терміну семантичної варіативності.
2. Знайти місце дієслова «*đp*» серед в'єтнамських дієслівних класифікацій.

3. Виокремити самостійні значення дієслова «*ḥn*» у в'єтнамській мові.
4. Виокремити значення дієслова «*ḥn*» як складової частини складених дієслів в'єтнамської мови.
5. Провести опитування носіїв в'єтнамської мови.
6. Систематизувати отримані дані.
7. Виділити основні значення семантичного поля дієслова «*ḥn*» у в'єтнамській мові.

Для досягнення поставлених в дослідженні завдань ми використовуємо комплексний підхід. Використані під час дослідження методи перелічені нижче:

Ми зіставляємо різні варіанти перекладу дієслова «*ḥn*» за допомогою порівняльного методу, що дозволить нам виокремити різні загальні відтінки значень дієслова.

Для аналізу тлумачень слова «*ḥn*» у в'єтнамській, ми використовуємо описовий метод.

Ми відносимо семантичну варіативність досліджуваного дієслова до конструкційної полісемії, тому ми вживаємо контекстологічний метод для аналізу семантичної варіативності дієслова «*ḥn*» у якості простого слова *từ đơn* в залежності від контексту.

Також у третьому розділі наукової роботи ми застосовуємо метод асоціативного експерименту для перевірки наших гіпотез.

Для виокремлення сем та побудови семантичної мапи досліджуваного дієслова ми використовуємо метод компонентного аналізу.

Робота має практичне значення для подальших досліджень в'єтнамської мови в сфері когнітивної лінгвістики, когнітивної семантики та традиційної

лінгвістики. Також дані отримані в результаті дослідження можуть бути застосовані під час навчального процесу майбутніх студентів-в'єтнамців.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО СЕМАНТИЧНУ ВАРІАТИВНІСТЬ ЯК МОВНИЙ ФЕНОМЕН. ПОЛІСЕМІЯ, ОМОНІМІЯ ТА СЕМАНТИЧНА РОЗМИТІСТЬ

У традиційній лінгвістиці популярними завжди є теми досліджень варіативності різних параметрів людської мови, таких як морфологія, синтаксис, фонетика. На фоні цих тем, вивченню семантичної варіативності не приділяється належна увага, а історія її вивчення розпочалася відносно нещодавно. Фон Фінтель у своїх роботах підкреслювали важливість вивчення семантичної варіативності [59]. За їх ствердженнями, у кожній мові є свої семантичні універсалії та принципи семантичної композиції, Згідно з основним принципом формальної семантики, є принцип композиційності, який свідчить про те, що значення складних словосполучень, ідіом та інших сталих словосполучень витікають із значень їх частин [52, с. 185]. Процеси створення значення можуть відрізнятися в залежності від мови, однак має бути якийсь обмежений перелік закономірностей семантичних варіацій [57]. Пошук таких закономірностей і є метою сучасних семантологів та когнітивних лінгвістів.

За останні кілька десятиліть культурологи все більше заглиблюються в дослідження природи культури, а також її зв'язку з іншими науками. Тому класифікація культурних форм і типів також стає все більш різноманітною. Нині вже майже нікого не дивують такі поняття, як: культура харчування, культура одягу, культура дорожнього руху, культура спілкування, культура споживання... [55] Необхідно вміти вбачати глибокий зв'язок між мовою і культурою що відображається у мовних аспектах, таких як розмовна мова, граматика, морфологія, синтаксис, закономірності семантичної конструкції і т.д.

В кожній мові існують слова, що мають більше ніж одне значення, значення яких може бути відносно широким [63]. Іноді такі слова можуть позначати абсолютно різні поняття, інколи поняття, які виражаються однією мовною одиницею мають схоже походження, однак інколи ми навіть не можемо визначити, чи це все ж певне слово має декілька значень, чи це все різні відтінки одного значення. В першому розділі ми розглянемо основні теоретичні відомості про семантичну варіативність, її види та особливості, що дозволить нам проводити аналіз словникових одиниць в'єтнамської мови а наступних розділах.

1.1. Визначення семантичної варіативності.

Перш ніж почати аналіз теоретичних даних про семантичну варіативність, необхідно розрізнити визначення, яке ми використовуємо для цього терміну в даному дослідженні. Як прийнято вважати в лінгвістичній традиції, семантична варіативність описує здатність певної лексичної одиниці мати більше ніж одне, найчастіше близьке за походженням значення [2, с.5]. Таким чином, термін семантичної варіативності можна утотожнювати з феноменом полісемії або багатозначності лексичних одиниць [62, с.169]. В подальшому в даній роботі ми використовуватимемо поняття «*семантична варіативність*», «*полісемія*» та «*багатозначність*» як абсолютні синоніми.

Ми спростили поняття полісемії та отримали лаконічну формулу, що описує суть цього феномену:

Полісемія — це різні функціональні поняття однієї певної символічної форми [29, с. 10].

Більш детально, це мовний феномен, коли одна лексична одиниця має декілька значень, які можуть бути установленими і, в такому випадку, зазвичай

є переліченими під різними пунктами у тлумачному словнику, або бути неустановленими і змінюватися в залежності від контексту [24, с. 32-33].

Полісемія зазвичай має складну структуру і причини її утворення, через це її варто розглядати не просто як мовний феномен, але й як комплексне соціально-когнітивне явище [58]. Ми обґрунтовуємо таку позицію наявністю досліджень, що вказують на, з одного боку, на ідіосинкратичність полісемії, однак, з іншого боку, на зв'язок між віком носіїв та сприйняттям семантичного поля певної лексичної одиниці, навіть у порівняно маленьких мовних громадах [70, с. 1-3].

Зважаючи на перелічені вище визначення, можна помітити, що в лінгвістиці існує ще декілька термінів зі що мають відносно подібні визначення. Це визначення таких мовних феноменів як омонімія, та семантична розмитість, або семантична невизначеність (*semantic vagueness*) [9, с. 108]. Для нас є дуже важливим правильно розрізняти ці поняття, тому в наступних пунктах розділу ми детально розглянемо особливості кожного з цих явищ та їх відмінні риси від феномену семантичної варіативності.

1.2. Розвиток знання про семантичну варіативність.

Про лінгвістичне явище, коли одне слово може мати декілька значень людям відомо з незапам'ятних часів, ще давньогрецькі філософи сперечалися на тему існування та необхідності багатозначних слів в мові. Однак не дивлячись на це, в традиційній лінгвістиці вперше почали приділяти увагу феномену полісемії набагато пізніше. Перші дослідження багатозначності з'явилися лише у другій половині 18-го сторіччя, а сам термін «полісемія» було запропоновано ще пізніше — в 19-му сторіччі. Вперше цей термін з'являється в 1897 році у дослідженні французького філолога Мішеля Бреалю, що мала назву

«Семантичне ессе». Нижче наводимо опис семантично варіативного слова за Бреалем.

«Нове значення, яким би воно не було, не припиняє існування старого. Вони обидва співіснують один з одним. Те саме слово може вживатися в буквальному чи метафоричному значенні, у вузькому або розширеному значенні, в абстрактному або конкретному значенні. Коли слову надається нове значення, цей процес має характер розмноження та створення нових прикладів, подібних за формою, однак різних за значенням. Ми називаємо це явище полісемією» [7].

Початково семантична варіативність вивчалася як діахронічне поняття, що ми також можемо побачити в описі Бреалю, де полісемія — це мовний феномен, коли до **старого** значення слова додається **нове**. Початок вивчення семантичної варіативності синхронічно приблизно припадає на другу половину 20-го сторіччя, хоча в цей час явище все ще не отримувало належної уваги лінгвістів.

Варто звернути увагу, що дуже довго, майже до кінця 20-го сторіччя, явище багатозначності сприймалося в науці набагато ширше, ніж зараз. Зокрема, це поняття включало в себе не тільки те, що ми називаємо багатозначністю сьогодні – тобто можливість існування кількох змістовних інтерпретацій одного й того ж знакового комплексу, але й проблематику омонімії. В наступних пунктах ми детальніше розглянемо різницю між цима двома явищами.

Після появи когнітивної лінгвістики явище багатозначності знов посіло важливе місце серед досліджуваних тем сучасних науковців [13]. Однак когнітивні лінгвісти, на відміну від прибічників традиційної лінгвістики ставили для себе за мету відшукати зв'язок між явищем семантичної варіативності та

процесом встановлення категорій на основі прототипів та спорідненостей у людей [23].

Когнітивна лінгвістика стверджує, що мовленєва картина світу — це прояв культурних особливостей особистості [40]. Вона спрямована на опис процесів передачі змісту і його адекватного сприйняття; особлива увага приділяється семантичним та емоційним забарвленням в лінгвістичних конструкціях, що покликані вразити модель мислення на образах уявлення [36], [37].

Більш того, когнітивна лінгвістика не тільки досліджує явище полісемії на лексичному рівні мови, але також і на граматичному рівні [22]. Наприклад, сполучник може мати кілька значень та закономірностей використання у реченнях та словосполученнях чи прийменник може позначати просторовий та часовий аспект одночасно.

1.3. Чим зумовлено існування семантичної варіативності?

Доволі важко знайти одну певну причину чому з'явилася, або розвилася багатозначність, як лінгвістичний феномен. Вона існує практично у всіх мовах з давніх давен. Більш того, причини існування багатозначності також не отримують належної уваги від науковців. Однак наразі можна виділити дві основні причини для цього.

По-перше, існування полісемії для мови дуже практичне і логічне з точки зору закономірностей Зіпфа: воно є незамінною складовою для економії мови. Мовна система функціонує за її принципом, що передбачає використання мінімальної кількості засобів для передачі максимальної інформації. У такий спосіб, багатозначність слова дозволяє передати багато різних ідей чи понять за допомогою однієї й тієї ж мовної одиниці [60]. Дивлячись на це з іншого боку,

було б абсолютно непрактично, якщо б мова мала окремі терміни для позначення кожного референта.

По-друге, існування полісемії зобов'язане особливостям людського сприйняття та когнітивним процесам. З розвитком цивілізації і рівня культури, освіченості, слова перестали вживатися лише в їх буквальному значенні границі між різними семантичними полями були стерті. Метафоричне використання слова має різні цілі, від надання описових імен невідомим предметам і поняттям, до художнього прикрашення мови, що часто зустрічається в художньому мовленні.

1.4. Багатозначність та омонімія.

Омонімія виначається, як мовне явище, коли і вимова, і письмова форма певного слова абсолютно однакові, однак воно має декілька різних значень, що семантично не пов'язані один з одним [38, с. 207].

Для прикладу візьмемо два речення нижче:

- 1) *Mình uống trà sữa không đường* — Я буду молочний чай без цукру.
- 2) *Bạn hãy đi vào đường cao tốc* — Виїжджайте на шосе.

В наведених прикладах ми бачимо, що слово «đường» використовується у двох різних значеннях: «цукор» та «шосе», або «дорога». Ці два значення не мають між собою будь-якого логічного зв'язку, тому ми визначаємо їх як омоніми.

З іншого боку розглянемо ще два приклади:

3) *Đạ, bên em có dịch vụ đóng gót chị nhé* — Так, в нашій компанії є послуга підбиття підборів.

4) *Trên gót chân có một gân, được gọi là gân Achilles* — Над п'яткою є одне сухожилля, що називають ахілесовим.

Звернемо увагу на слово «*gót*». В першому прикладі ми зустрічаємо його у значенні «підбори». В наступному реченні ми можемо помітити, що воно також може виступати у значенні «п'ятка». Ми бачимо, що між цими двома значеннями є очевидний етимологічний зв'язок, тож цей випадок ми не можемо віднести до феномену омонімії, а скоріше розцінюватимемо як прояв багатозначності.

Ми проаналізували різні джерела і відокремили три основних критерії, з яких можна виокремити власне відмінності семантичної варіативності від омонімії [39, с. 4]. Ці критерії ми наводимо нижче:

- формальна ідентичність
- етимологія [14, с.3]
- семантична спорідненість.

З точки зору когнітивної лінгвістики саме наявність певного семантичного зв'язку між значеннями відрізняють семантичну варіативність від омонімії [39, с. 4]. Однак дослідивши певну кількість теоретичних матеріалів ми дотримуємося думки, що ця точка зору є важливою у відрізненні цих двох понять, однак зовсім не єдиною, і паралельно існує ще декілька характерних особливостей що відрізняють кожне з цих явищ.

Різні джерела в більшості сходяться щодо особливостей кожного з вищевказаних явищ, що відрізняють одне від одного [16, с. 5]. Визначені відмінності ми перелічуємо у списку нижче:

- 1) Багатозначність визначає додаткову специфікацію певного предмету, або поняття [16, с. 5]. Саме тому в деяких випадках науковці називають семантичну варіативність розширенням значення [29, с.10].

Омонімія означає існування більше ніж одну морфологічну специфікацію, що розділяють одну спільну символічну та фонетичну репрезентацію.

2) На відміну від омонімії, семантична варіативність має під собою наявність одного спільного слова, яке буде етимологічним предком для усіх подальших [35, с.106].

Омонічні слова в свою чергу ніколи не будуть етимологічно пов'язаними.

3) У випадку семантичної варіативності, значення полісемічного слова будуть мати ряд синонімів а також певний набір антонімів. Якщо більшість значень слова можна протиставити одному антоніму, це слово можна визначити як багатозначне. Якщо ж кожне значення слова буде мати окремий антонім для себе, тоді мова йде про слова-омоніми.

4) Для значень багатозначних слів характерна наявність семантичного зв'язку, а також різні варіації значень походять від метафоричного використання етимологічного предка.

5) Контексти, у яких будуть вживатися багатозначні слова та слова-омоніми також відрізняються. В той час, коли контексти вживання семантично варіативних слів будуть порівняно схожими, контексти використання омонімів не будуть мати між собою зв'язку [26].

Що також характерно для семантичної варіативності — різні значення семантично варіативного слова найчастіше зазначені у тлумачному словнику як різні пункти значення одного слова. Слова-омоніми завжди зазначаються як різні слова з різними номерами в тлумачному словнику. Лакофф звертав увагу, що зазвичай в багатозначного слів є одне, або декілька «значень-прототипів», коли всі інші будуть «периферійними» відносно першого.

В той час, коли для правильного розуміння висловленого змісту, омоніми потребують правильної інтерпретації, полісеми стосуються різних аспектів, або

граней одного спільного концепту і може не потребувати повного переліку визначень, щоб отримати тлумачення вираженої думки і займає середнє положення між тотожністю визначення та омонімією [30].

Таким чином ми можемо дійти до висновку, що у випадку нашого дослідження ми маємо справу саме з семантично варіативним словом, словом «*án*», значення якого ми перелічимо та дослідимо у практичній частині наукової роботи.

1.5. Семантична розмитість та семантична варіативність.

Вивчаючи феномен семантичної варіативності ми звернули увагу, що в деяких дослідженнях з когнітивної лінгвістики поняття семантичної варіативності утотожнюється із поняттям семантичної розмитості або семантичної невизначеності (англ. – *semantic vagueness*) [27, с. 262]. Не дивлячись на те, що досліджень які пропонують визначення терміну семантичної розмитості наразі мало, що вказує на невеликий ступінь дослідження питання загалом, ми дотримуємося думки, що ці два терміни необхідно розрізняти.

Науковці визначають, що семантична невизначеність як мовне явище власиве усім мовам і описує слова, відштовхуючись від визначення котрих невідомо чи на їх основі певні об'єкти або поняття будуть лежати у рамках визначення цього слова, або поза ними. Інакше кажучи, це явище, що описує особливість слів, межі значення котрих неможливо чітко окреслити [17, с. 131].

Наприклад візьмемо слово «дитина». Ми можемо чітко сказати, що хлопчик віком п'яти років — це дитина. Однак в який момент дитина перестає бути дитиною і з якого віку ми вже не будемо називати її дитиною неможливо визначити. До того ж, хоча зазвичай ми інтерпретуємо людину, наприклад, 30-

ти років дорослою, однак в стосунках з батьками така людина буде дитиною, так само як і для людей поважного віку, визначення яких також буде розмитим, ця людина буде інтерпретуватися як «дитина».

Проаналізувавши перспективи семантичної інтерпретації досліджуваного в даній роботі семантично варіативного слова «яп» ми прийшли до висновку, що поняття семантичної розмитості не можна віднести до цього слова. Отже семантично варіативне слово не буде завжди означати розмитість його значення і ці два явища утотожнювати не можна.

1.6. Розвиток значень багатозначного слова.

В традиційній лінгвістиці вважається, що полісемія розвивається паралельно у двох площинах. Мова йде про діахронічний і синхронічний розвиток полісемії.

1.6.1 Діахронічний розвиток семантичної варіативності.

Спершу слід наголосити, що до появи когнітивної лінгвістики вважалося, що діахронія — це єдиний шлях розвитку полісемії. За цим шляхом вихідне, або так зване «прототипове» значення через певні потреби проходить процес частого постійного коригування у визначеному векторі. Цей процес триває до тих пір, поки не розвинеться «скорочений» шлях до нового значення лексичної одиниці [25, с.84].

1.6.2 Синхронічний розвиток семантичної варіативності.

Синхронічний розвиток зумовлюється когнітивними особливостями людського розуму, особливостями виокремлення спорідненостей між певними поняттями. Цей шлях не має на увазі поступовий поетапний розвиток нового значення [1, с. 4]. Навпаки, це стосується більше випадкових ситуацій вживання

полісемії, як наприклад, застосування певного слова в його метафоричному значенні до тих пір, поки нове метафоричне значення слова не стабілізується [25, с.87].

1.7. Види семантичної варіативності.

В статті «Напівпродуктивна багатозначність і розширення значення» Е. Коупстейк і Т. Брістоу виокремлюють два види семантичної варіативності: конструкційну полісемію та розширення значення [11].

1.7.1. Конструкційна полісемія.

Конструкційна полісемія, або як її ще можуть називати, очевидна полісемія означає той тип феномену, коли до однієї лексичної одиниці з певним значенням додається ще одне, найчастіше абстрактне, значення [44, с. 77]. Іноді цей процес можуть називати модуляцією значення [11]. Візьмемо за приклад слово «горщик» — з одного боку ця одиниця використовується для позначення певного посуду для приготування, або зберігання їжі, з іншого боку, може виступати у значення горщика для квітів, або ж дитячого горщика. Відтінок значення може бути задано синтагматично у словосполученнях, наприклад, горщик сметани, горщик гортензій, або ж значення може бути охарактеризовано у контексті.

Іншим прикладом конструкційної полісемії служить в'єтнамське слово гац, що виступає для позначення різних видів овочів і в контексті часто використовується самостійно (гац туй — кінза, гац гіа — паростки машу, гац сái — будь-який вид капусти). Якщо слово було попередньо вживано в контексті у словосполученні з прикметником або іменником, що характеризує багатозначне слово, далі воно може вживатися в контексті самостійно. Такий спосіб

використання систематично багатозначних слів є дуже поширеним у в'єтнамській мові (rau, máu, buôi, bánh, củn).

1.7.2. Розширення значення.

Протилежним до конструкційної полісемії, є поняття розширення значення. Особливістю цього типу полісемії є те що в її випадку можна прослідкувати закономірності та виокремити окремі правила семантичної модифікації [11]. До цього типу багатозначності можна віднести, наприклад, назви тварин, які так само позначатимуть і види м'яса цих тварин:

(5) Більш за все йому сподобався кролик у вершковому соусі.

Мається на увазі не тварина, а страва приготована з її м'яса.

Хоча в українській мові паралельно існують і окремі слова для позначення саме м'яса цих тварин (крольчатина, курятина, яловичина і т.д.), однак в багатьох мовах вони позначаються одним словом. Другий тип використання розширення значення — це метафоричне і метонімічне використання слова. Певні об'єкти визивають у людини певні асоціації під час взаємодії, через що згодом розум привласлює певні характеристики цим об'єктам. Найчастіше цей тип семантичної варіативності прослідковується в літературі: для певних жанрів в'єтнамського фольклору (ка зао, чео) характерне часте використання певних сталих символів (троянда — символ, що відображає дівчину та незайманість, лотос — символ чистоти, жасмин — символ привабливості, тендітності та ін). А також, характерне для в'єтнамської мови вживання метонімії в повсякденному житті — власні імена. Як відомо, у В'єтнамі імена зберегли своє буквальне значення і у сучасній мові часто можуть вживатися в своєму буквальному значенні:

(6) *Nam* — Південь, типове чоловіче ім'я.

(7) *Ngọc* — Перлина, розповсюджене жіноче ім'я.

(8) *Hoàng* — Принц, розповсюджене чоловіче ім'я.

(9) *Ánh* — Промінь, світло, типове жіноче ім'я.

Вище ми спеціально підібрали приклади розповсюджених сучасних в'єтнамських імен, щоб наочно продемонструвати багатозначність цих слів. Слово «*nam*» є складовою частиною назви країни «*Việt Nam*», а також застосовується для позначення сторони або регіону: «*miền Nam*» — південний регіон. Склад «*ngọc*» присутній в усіх назвах дорогоцінного каміння, таких як «*ngọc trai*» — перлина, «*ngọc bích*» — бурштин, та навіть у назві розділу науки «*ngọc học*» — гемологія. В силу зміни режиму правління у В'єтнамі, слово «*hoàng*» стало менш вживаним. Але все ще присутнє у більшості слів що позначають королівську владу і титули королівської родини: «*hoàng gia*» — королівський, «*hoàng tử*» принц. Найбільш вживаним серед наведених прикладів є склад «*ánh*», що вживається як у розмовній, так і в науковій мові: «*ánh sáng*» — світло, «*ánh mắt*» — погляд, дослівно означає «промінь очей» [15].

1.8. Висновки до розділу.

У першому теоретичному розділі ми з'ясували, що семантична варіативність (багатозначність, полісемія) — це мовний феномен, що описує здатність мовної одиниці мати два або більше значень. Хоча знання про семантичну варіативність було започатковано ще в кінці 18-го сторіччя, до появи когнітивної лінгвістики явище не отримувало належної уваги науковців, тому станом на зараз в розділі семантики є велика недосліджена прогалина. На початку вивчення семантичної варіативності поняття терміну було набагато

ширшим і включало в себе ще декілька мовних явищ, хоча навіть зараз за своєю характеристикою цей феномен може походити на такі мовні явища як омонімія та семантична розмитість, однак дуже важливо розмежовувати їх, так як, не дивлячись на те, що ці явища також описують здатність слова мати декілька значень, природа цих явищ абсолютно різна.

Семантична варіативність може розвиватися у двох площинах:

- 1) Значення прототип певної лексичної одиниці зазнає постійної та тривалої модифікації у зазначеному векторі, допоки нове похідне значення не закріпиться у мові.
- 2) Похідне значення формується за умови частого метафоричного, або метонімічного вживання певної мовної одиниці.

За типом семантичних варіацій полісемію також розділяють на дві групи: конструкційну полісемію та розширення значення. До конструкційної полісемії належить більшість випадків семантичної варіації. Це випадкові варіації значень, між якими неможливо прослідити певні закономірності. Найчастіше під час деривації конструкційної полісемії виокремлюються більш абстрактні відносно значення-прототипу варіації.

Семантична розмитість протиставляється конструктивній полісемії і для неї характерна можливість прослідковування певних закономірностей деривації нових значень. Друга категорія семантичних варіацій, що відносять до розширення значення — це метафоричне та метонімічне використання значення-прототипу. Для в'єтнамської мови характерним є застосування даного типу семантичної варіативності в традиційних іменах а також в традиційних літературних жанрах поезії.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОСОБЛИВОСТІ МОРФОЛОГІЇ ТА ДІЄСЛІВ У В'ЄТНАМСЬКІЙ МОВІ

Не дивлячись на відносно популярну думку, що побутує серед лінгвістів-в'єтнамців про те, що в'єтнамська мова є моносилабічною, або односкладовою, ми дотримуємося думки, що будова слова у в'єтнамській мові має набагато складнішу природу [31]. Останні дослідження сучасних мовознавців свідчать, що в'єтнамська мова має ряд особливостей, які роблять її багатощаровою і глибокою [64, с. 40].

Теорія моносилабічності в'єтнамської мови відштовхується від декількох факторів наведених нижче:

1) В'єтнамська мова входить до переліку ізолятивних мов за морфологічною класифікацією мов, тому на письмі кожен склад відокремлюються один від одного. Більш це свідчить про відсутність явища словозміни у в'єтнамській мові. В традиційній лінгвістиці вважається, що у в'єтнамській мові також не існує жодних морфем, окрім кореневих [18].

Mình đưa cuốn sách cho bạn cùng lớp. — Я передав книгу однокласнику.

Hai cuốn sách bên phải là của mình. — Дві книги праворуч належать мені.

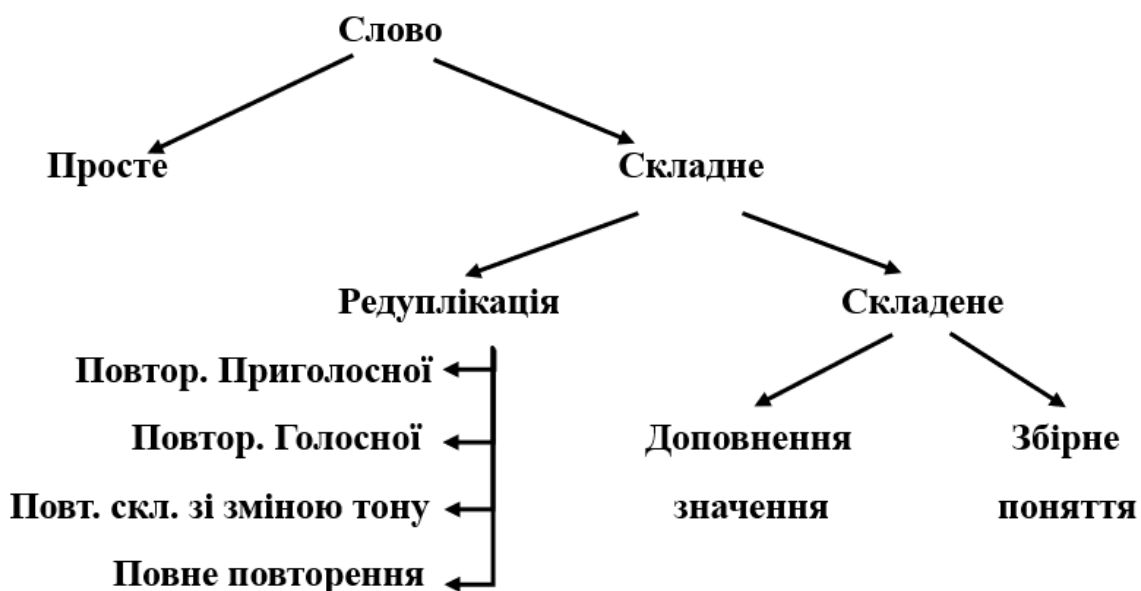
Mình sấy khô lá trong cuốn sách. — Я засушив листок в книзі.

2) Практично кожний окремо написаний склад у в'єтнамській мові має власне незалежне значення [51]. Зазвичай цей склад буде зберігати свою семантику, однак у виключних випадках давні, найчастіше хан-в'єтські слова на сьогодні не зберігли свого самостійного значення, однак очевидно, що вони мали своє власне значення багато століть тому [33,

с.537]. Значення деяких хан-в'єтських слів вдається відтворити через дослідження історичних записів, однак для певного шару лексики самостійне значення вважається втраченим [49].

З іншого боку, теорія про моносилабічність в'єтнамської мови жодним чином не пояснює існування розподілу слів у в'єтнамській мові на từ đơn та từ phức [34, с.247]. Từ đơn — це прості (односкладові) слова, на кшталт, «ngươi», «ăn», «màu», «chó», «biên» та інші [6]. Склад «đơn» означає «мати просту конструкцію з що налічує один складник». Từ phức — це навпаки складні слова, складними словами у в'єтнамській мові, навідміну від української є всі слова, що складаються з двох, або більше складів [54]. Наприклад: «cơm từ», «đơn giản», «đại học», «kim loại» і т.д. Склад «phức» має значення «мати структуру, що складається з багатьох компонентів, протилежне до đơn».

Нижче ми пропонуємо схему морфологічного поділу слів у в'єтнамській лінгвістичній традиції:

Якби всі слова у в'єтнамській мові були моносилабічними, в такому випадку, поєднання двох, або більше слів було б логічно називати словосполученнями, однак цей термін (термін «*cum tu*», дослівно означає «група слів» або «кластер слів») так само існує у в'єтнамському мовознавстві і його значення не утотожнюється із терміном «*từ phức*», хоча кордони між цими поняттями доволі розмиті [19]. Більш того, складні слова у в'єтнамській мові науковці розділяють ще на дві категорії: *từ láy* та *từ ghép*. Перш за все звернемо увагу на категорію слів *từ láy*.

2.1. Слова-редуплікації *từ láy*.

Từ láy (слова-редуплікації) називаються слова, що входять до групи складних слів в'єтнамської мови і які складаються із двох складів, між якими присутній лише зв'язок милозвучності [21, с.102]. Іншими словами це означає, що семантично навантаженим в такому слові буде лише один «центральный» склад, в той час коли інший, найчастіше другий, склад не матиме жодного смислового навантаження [68].

- (1) *Cô ấy sống ở một căn hộ đẹp* — Вона живе в красивій квартирі.
- (2) *Cô ấy sống ở một căn hộ đẹp đẽ* — Вона живе в красивій квартирі.

Як відомо, *từ đơn* у в'єтнамській мові вважаються занадто простими і немилосливими [5], саме для того додається додатковий склад, який не буде змінювати смислового навантаження речення, однак звучання слова стане більш приємним для носія [69]. Тому серед двох вищенаведених прикладів, більш вірогідно, що носій використає другий варіант висловлювання, не дивлячись на те, що значення першого та другого речення абсолютно ідентичні [48]. Нижче наводимо декілька прикладів редуплікацій *từ láy*:

- (3) *Sợ sệt* — склад *sợ* означає «боятися» і може вживатися самостійно, в той час коли другий склад не має власного значення.
- (4) *Rung rung* — «тремтіти», повторення першого складу, прийом милозвучності.
- (5) *Vui vẻ* — «веселий», лише склад «*vui*» має самостійне значення і може використовуватися як просте слово, коли *vẻ* використовується лише з метою підсилити милозвучність слова.
- (6) *Mạnh mẽ* — «сильний», інший випадок використання вищенаведеного прийому: склад «*mạnh*» на відміну від «*mẽ*» може використовуватися самостійно, як просте слово.
- (7) *Chênh vênh* — «хиткий», перший склад має семантичне навантаження, в той час, коли другий склад «*vênh*» частково повторює фонетику першого складу.

За типом редуплікації *từ láy* розділяють на три типи:

- Повторення приголосної або буквосполучення семантично навантаженого складу, як зазначено в прикладах 3,5 та 6.
- Повторення голосної або дифтонгу/трифтонгу центрального складу, приклад 7,
- Повне повторення семантично навантаженого складу, як продемонстровано в прикладі 4.
- Повне повторення складу зі зміною тону: *đỏ đỏ*

На прикладі вище наведених слів ми чітко бачимо, що далеко не всі склади у в'єтнамській мові мають самостійне значення, що заперечує загальному визначенню слова, як мовної одиниці існування якої неможливо без самостійного смислового навантаження. Таким чином, ми отримуємо

беззаперечний доказ на користь думки, що слово у в'єтнамській мові не складається лише з одного складу.

2.2. Складені слова từ ghép.

Розглянемо також категорію слів từ ghép, адже саме з нею ми працюватимемо в подальших частинах роботи. Головною характеристикою từ ghép є те, що це слова, що складаються двох або більше складів, кожний з яких має самостійне значення і може використовуватися як từ đơn — просте слово [41]. Це поняття більш за все корелюється із поняттям складених слів в українській лінгвістичній традиції, тому в подальшому ми також використовуватимемо цей термін для позначення từ ghép [67].

(1) Đây là một nhà máy dược phẩm hàng đầu. — Це провідний фармацевтичний завод.

Cháu về nhà ăn tối trước 6 giờ nhé. — Повертайся вечеряти додому до шостої.

Máy này được nhập khẩu từ Nhật Bản. — Цей апарат імпортовано з Японії.

(2) Bảng báo giá giặt quần áo ở đâu đây? — Де я можу знайти прайс-лист на послуги з прання одягу?

Áo này khá giống áo chị mặc ở rạp chiếu phim hôm trước. — Ця сорочка досить схожа на ту, що ти вдягала в кінотеатр раніше.

Mùa này mặc quần dài nóng lắm. — В цю пору року носити довгі штани дуже спекотно.

(3) Mặt trời là ngôi sao màu vàng gần nhất Trái Đất — Сонце – це найближча до Землі жовта зірка.

Ông khó nhớ mặt của người nước ngoài — Дідусь погано запам'ятовує обличчя іноземців.

Hu vọng chiều nay trời sẽ sáng — Сподіваюся, що сьогодні вдень небо буде ясним.

Наведені вище приклади показують, що từ ghép можуть бути розділені на окремі частини і використані в реченні самотійно. Деякі морфемі хан-в'єтського походження зберегли своє самотійне значення, однак вживаються лише у складі складених слів [43]. Наприклад: quốc tế, khái trương... При цьому існує два варіанти формування кінцевого значення складеного слова:

- Значення першого слова доповнює значення другого слова і формально описує означуване кінцеве поняття (приклади 1,3). Наприклад, завод — дім апаратів/машин, Сонце — обличчя неба.
- Два окремих значення формують збірне поняття (приклад 2). Наприклад: quần áo — одяг (штани+сорочка), ngày tháng — дата (день+місяць), bát đĩa — посуд (миска+палички), rau củ — овочі (зелень+корнеплід).

2.3. Поняття та роль дієслова у в'єтнамській мові.

У в'єтнамській мові дієслова — це самотійні слова, що виражають дію, процес, а також, на відміну від української мови, стан або якість [50, с. 18-19]. Дієслова можуть бути поставлені у заперечну форму за допомогою частки «không» або доповнене часткою «gỏi», яка вказує на доконаний вид. Також дієслова сполучуються з імперитивними частками «hãy», «đừng» та «chớ» [42].

2.4. Класифікації дієслів у в'єтнамській мові.

Перш за все варто наголосити, що так само, як і в українській мові, у в'єтнамській дієслово має найбільшу валентність порівняно з іншими частинами мови [56, с. 7]. Більш того, дієслова бувають як прості, так і складні (редуплікації

і складені). Як ми звертали увагу раніше, дієслово «ăn» має дуже обмежену кількість зареєстрованих випадків редуплікацій (từ láy). В нашій роботі ми досліджуватимемо слово «ăn», яке виступає в ролі простого дієслова (động từ đơn), або як частина складеного двоскладового дієслова (động từ ghép).

Обидва ці підвиди дієслів також мають різні класифікації. Спершу ми розглянемо класифікацію, що застосовується і до простих і до складних дієслів — класифікацію за семантичним значенням.

В'єтнамська класифікація дієслів за семантичним значенням.

Динь Хоа Нгуєн у своїй роботі «В'єтнамські дієслова» пропонує розподіл дієслів на 13 видів за семантичною роллю. Класифікація включає в себе:

1. Неактивні дієслова — дієслова, що виражають пасивну дію або стан, у якому знаходиться суб'єкт. До категорії відносяться такі дієслова як *ngồi, đứng, nằm, ngủ, ngã, thức* та інші.
2. Дієслова існування — до категорії належать слова, що виражають певну наявність, появу або відсутність об'єкта. Це дієслова *só, còn, hết, nôi, đâm* і т.д.
3. Модальні дієслова — *phải, có thể, mong muốn, cần, định, dám* та ін.
4. Дієслова-зв'язки — до цієї категорії належить лише одне дієслово *là*, що має значення «бути» і має схожу роль з дієсловом *to be* в англійській мові.
5. Сполучувальні дієслова — дієслова, що позначають процес перетворення. До даної групи належать дієслова *thành, hóa, đâm, như, giống, làm, trở nên* і т.д.

6. Цитуючі дієслова — дієслова, що позначають процеси мислення, усвідомлення, говоріння. Наприклад, дієслова bảo, báo, nói, nghĩ, tưởng, biết, đoán, tin, nhớ, hiểu, tuyên bố та інші.

7. Активні дієслова — дієслова, що виражають безпосередньо дію. Активні дієслова розподіляються на три групи:

1) Дієслова дії — ăn, uống, mở, mua, viết, nấu...

2) Дієслова руху — lên, xuống, đi, ra, về, lại, đến, tới, qua, sang, vượt, nhảy...

3) Напів активні дієслова — thích, thương, yêu, thù, được, bị, chịu, phải...

8. Дитранзитивні дієслова першої групи — у в'єтнамській мові існує велика кількість подвійно перехідних дієслів [20, с. 934]. До першої групи включають дієслова, що позначають передачу та отримання, на кшталт giao, tặng, phát, cho, đưa, nhận, mượn, tiếp nhận, nợ та інші. Конструкції застосування дієслів отримання виглядають наступним чином:

1) Дієслово + cho (допоміжне дієслово) + отримувач + об'єкт [65].

Bạn đưa cho tôi điều khiển nhé. — Передай мені пульт, будь ласка.

2) Дієслово + об'єкт + cho (допоміжне дієслово) + отримувач.

Bạn đưa điều khiển cho tôi nhé. — Передай пульт мені, будь ласка.

9. Дитранзитивні дієслова другої групи — дієслова цієї групи позначають дію, вектор якої направлений ззовні всередину [20, с. 935]. До групи відносяться такі дієслова як bám, ấn, điền, tra, nhét, đút та інші. Нижче наводимо конструкцію будови речення з дитранзитивними дієсловами другої групи:

Дієслово + об'єкт + vào/vô (допоміжні дієслова) + ціль/кінцева точка.

Nhãy bắn 6 mũi tên vào mục tiêu liên tiếp. — Випустить 6 стріл поспіль в мішень.

10. Дитранзитивні дієслова третьої групи — ця група складається з дієслів, що позначають вибір та висування чого-сь [20, с. 937]. Ми відносимо до цієї групи такі дієслова як chọn, lựa, gọi, coi, bầu, cử, tuyên... Конструкція побудови речення з дитранзитивними дієсловами другого типу:

Дієслово + об'єкт + là/làm (допоміжні дієслова) + роль.

Nội đồng quản trị tuyên ông X làm Tổng giám đốc của công ty. — Рада директоів обрала пана X на посаду генерального директора.

11. Каузативні дієслова — до даної категорії належать дієслова, що виражають вплив на об'єкт. Це такі дієслова як: đẽ, cho, làm, khiến, bắt, buộc, bắt buộc, mời, rủ, xin, nhờ, yêu cầu, đòi hỏi, khuyên, giúp, ngăn, phòng ngừa, cấm та інші.

12. Дієслова рухів тіла — lắc, cúi, vươn (ra), chúi та інші.

13. Стативні дієслова — спірна група дієслів, що позначають стан, якість та характеристику об'єкта [8]. Деякі в'єтнамисти виділяють цю групу дієслів як окрему частину мови, інші тяжіють до збереження цього шару лексики як особливої групи дієслів. На відміну від в'єтнамської мови, в українській ця група слів вважається прикметниками.

Ми систематизували одримані дані про класифікацію дієслів за семантичним значенням у в'єтнамській мові і нижче для простішого сприйняття наводимо схематичний поділ дієслів за семантичним значенням:

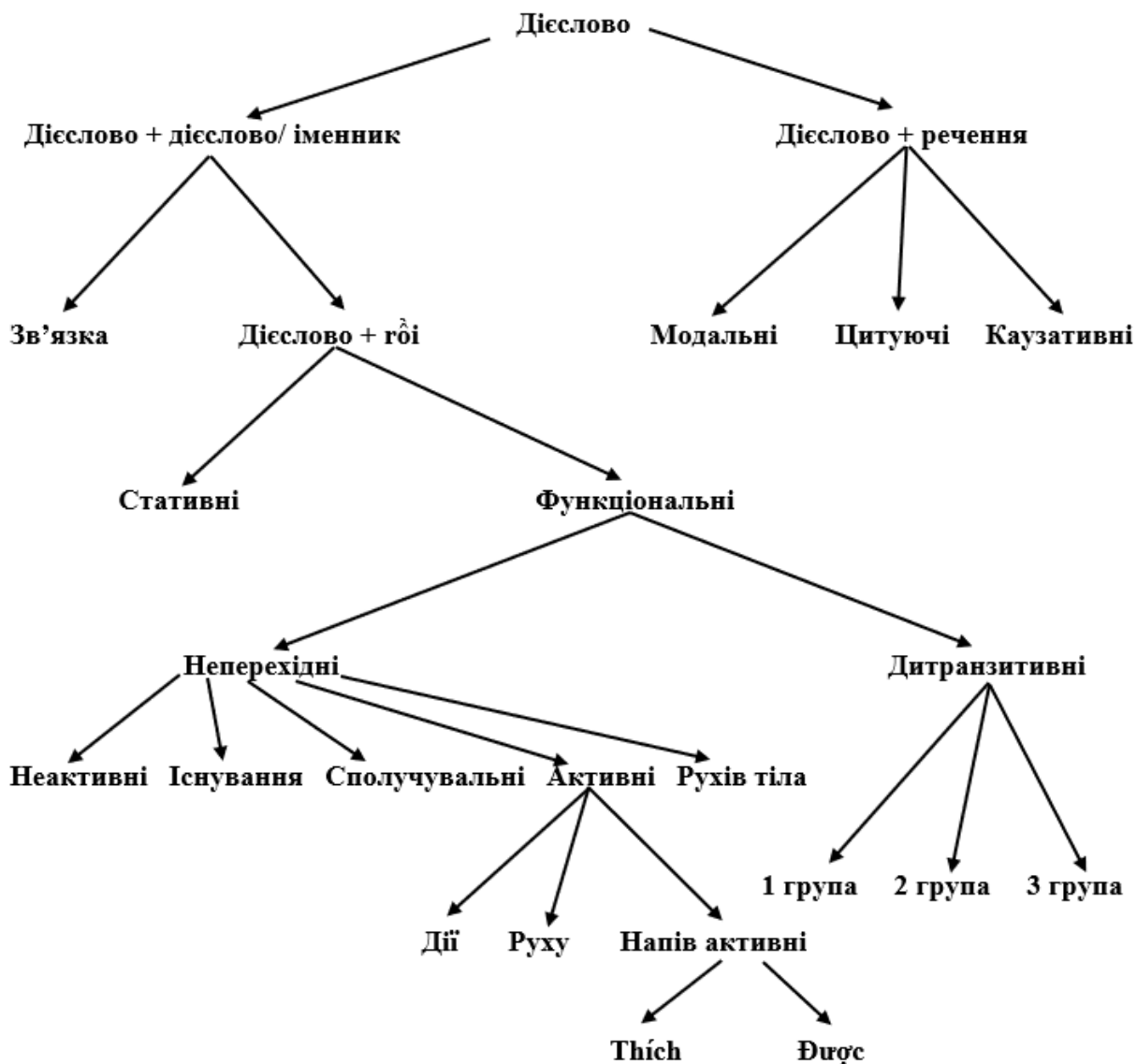

Рис. 1 Класифікація дієслів за семантичним значенням

Характерною особливістю напів активних дієслів та статичних дієслів в'єтнамської мови є можливість поєднання з часткою «rât», «quá», «lám», «khá» та «hoi» в той час, коли дієслова інших груп можуть поєднуватись з вищенаведеними частками в порядку виключення («mong», «thuôn», «giông», «tin», «hiêu» і т.д.) З часткою «lám» також можуть вживатися активні дієслова, однак вони не будуть поєднуватись з усіма іншими частками.

2.5. Класифікація складених дієслів за типами сполук.

Як відомо, для в'єтнамської мови характерні переходи слів з однієї частини мови до іншої. З іншого боку, є різні принципи формування значення складених слів в'єтнамської мови. Нижче ми розглянемо типи поєднання морфем визначеного типу дієслів.

1) Сполуки сурядності.

Дієслова зі сполуками сурядності розділяються на дві підгрупи: складені дієслова що складаються з двох дієслів та складені дієслова, що складаються з двої іменників. Нижче ми детально розглянемо кожен підгрупу [45 с. 148-152].

Дієслово — дієслово.

В цей клас дієслів входять ті одиниці, що складаються з синонімів або антонімів, що доповнюють значення один одного та частини цих дієслів можуть переставлятися.

До групи належать дієслова на кшталт «đi về», «tua bán», «nghe nói», «ăn uống», «điợc thua», «chờ đợi» та інші.

Деякі синонімічні дієслова на перший погляд можуть не розглядатися такими, причиною для того є архаїчне, зазвичай хан-в'єтське походження дієслова [66, с. 63]. Нижче наводимо декілька прикладів:

Lo âu — турбуватися. Морфема «âu» є архаїчним синонімом сучасного «lo».

Sum vậu — збиратися разом, дієслово зазвичай використовується по відношенню до родинних зборів. Vậu — це старовинний аналог дієслова sum.

Nỏi han — робити запит. Частина «han» вистапає архаїчною формою слова «питати».

Ái thương — кохати. Перший склад має давнє китайське походження і повністю відповідає семантиці складу “thương”.

Якщо для звичайних складених дієслів, які складаються з сучасних дієслів характерна можливість самослїйного вживання кожної складової мовної одиниці, то для складеного дієслова, в складі якого є архаїчне дієслова вживання кожної частини самостійно неможливо. Самостійно може вживатися лише сучасна складова дієслова, в той час коли архаїчна частина завжди буде частиною складеного дієслова у в'єтнамській мові.

Іменник — іменник.

В деяких ситуаціях два самостійні іменники у сполученні будуть переходити до дієслів, хоча таке явище не дуже часто зустрічається [61]:

Rượu chè — випивати (алкоголь). «Rượu» — алкоголь, «chè» — чай.

Trai gái — фліртувати. «Trai» — хлопець, «gái» — дівчина.

Chăn chiếu — вести активне статеве життя. «Chăn» — ковдра, «chiếu» — циновка.

Інколи всередині дієслова з непідпорядкованими сполуками може додаватися сполучник або частка («với», «chẳng» або «chả»).

Nấu nướng — nấu chả nướng,

Ăn uống — ăn với uống,

Buôn bán — buôn với bán.

2) Дієслівно-іменникові сполуки.

Цю групу дієслів можна розподілити на дві підгрупи: ті складені дієслова, де іменник буде залежним словом від дієслова і ті, де іменник доповнює значення дієслова[45 с. 148-152].

a) Cảm ơn — відчувати + вдячність = дякувати,

Có tiếng — мати + репутація = бути відомим,

Thiệt mạng — втрачати + життя = вмирати,

Về nước — повертатися + країна = повертатися на Батьківщину.

б) Nghỉ việc — відпочивати + робота = брати вихідний,

Ăn tối — їсти + вечір = вечеряти,

Ăn tay — їсти + рука = їсти руками,

Ăn đất — їсти + земля = вмирати (іронічний вислів),

Nằm đất — лежати + земля = спати на підлозі,

Ngủ trưa — спати + день = спати опівдні,

Tắm sông — митися + річка = митися в річці.

Багато компонентів дієслів належать до шару хан-в'єтської лексики. Деякі дієслова формують групу дієслів з установленим значенням відносно усіх сполук. За своєю роллю ці дієслова будуть схожі на корінь слова, коли інші додаткові іменники. До цієї групи належать такі дієслова як làm, đi, như, đâm, hóa, thành, đánh:

Đánh cá — вдарити + риба = рибалити

Đánh dấu — вдарити + позначка = відмічати

Đánh giá — вдарити + вартість = оцінювати

Đi lính — йти + солдат = служити в армії

Đi đạo — йти + релігія = хреститися

Làm khách — робити + гість = бути гостинним

Làm bạn — робити + друг = товаришувати

Làm bếp — робити + варочна плита = готувати їжу, працювати поваром

Складені дієслова, що належать до групи з дієслівно-іменниковими сполуками чтко виражають, як культура впливає на мову народу.

3) Додаткові дієслівні сполуки.

Складені дієслова, що налічує ця група, будуються на основі двої дієслів, однак на відміну від дієслів з невідповідними сполуками, одне з

дієслів буде доповнювати значення іншого [45 с. 148-152]. Зазвичай додатковим словом виступає другий склад.

Nhìn thấy — дивитися + усвідомлювати = бачити,

Ăn no — їсти + насичуватися = їсти досита,

Ăn sống — їсти + бути сирым = їсти сирым,

Ngồi xuống — сідати + опускатися = сідати вниз,

Nhìn lên — дивитися + підніматися = дивитися вгору,

Nhấn mạnh — натискати + бути сильним = наголошувати,

Đọc hết — читати + закінчувати = дочитувати.

Варто звернути увагу, що коли між двома складами складеного дієслова з'являється додаток, значення словосполучення змінює своє значення, як зазначено у прикладах нижче:

Đóng cửa lại — Зачинити двері знову.

Đóng lại cửa — Зачинити двері.

4) Підрядні сполуки.

До цієї групиналежать дієслова, утворені зі сполучувального дієслова з іменником або дієсловом:

Việt Nam hóa — В'єтнам + перетворюватись на = В'єтнамізація,

Âu hóa — Європа + перетворюватись на = Європеїзація,

Ion hóa — Іон + перетворюватись на = Іонізація,

Este hóa — Етер + перетворюватись на = Етерифікація,

Mũi hóa — Ніс + перетворюватись на = Назалізація.

Також до цієї групи належать дієслова, що з підрядними дієслівно-іменниковими сполуками, якщо обидва складники мають хан-в'єтське походження (từ Hán-Việt chính phủ).

Vộ hành — крок + ходити = пішохід,

Điện thoại — електрика + розмова = телефонувати,

Thất vọng — втрачати + надія = розчаровуватись,

Khai trương — відкривати + розгортати = відкравати (бізнес).

Серед даної групи дієслів присутня велика кількість архаїчних морфем китайського походження, більшість з них зберігла своє самостійне значення, однак для пересічної носії мови не зможе його виокремити.

2.6. Висновки до розділу.

В другому розділі ми розглянули особливості словобудови у в'єтнамській мові. Не дивлячись на те, що у в'єтнамській мові всі склади пишуться окремо, ми змогли пересвідчитися в тому, що морфологія в'єтнамського слова більш складна ніж здається на перший погляд [53]. У в'єтнамській лінгвістиці виділяють два види слів: прості та складні. Другий вид в свою чергу поділяється ще на два підвиди: слова-редуплікації та складені слова.

Слова-редуплікації складаються з двох складів, серед яких один склад має власне значення, а інший лише частково або повністю повторює звучання першого. Існує чотири види редуплікацій:

- Додатковий склад повторює приголосну або буквосполучення семантично навантаженого складу.
- Додатковий склад повторює голосну, дифтонг або трифтонг семантично навантаженого складу.
- Додатковий склад повністю відтворює семантично навантажений склад.
- Додатковий склад відтворює семантично навантажений склад зі зміною тону.

Складені слова — це слова, що складаються з двох або більше складів, кожен з яких має власне значення або мав його, але втратив із часом. Зазвичай

ті склади, що зберезли своє значення можуть також вживатися окремо, однак деякі склади хан-в'єтського походження, які не дивлячись на те, що зберегли своє самостійне значення вживаються лише як морфеми у складених словах.

Також ми розглянули дві класифікації дієслів у в'єтнамській мові: за семантичним значенням а також за типами сполук між складниками. Класифікація дієслів за семантичним значенням виділяє 13 видів дієслів: неактивні дієслова, дієслова існування, модальні, дієслова-зв'язки, сполучувальні, цитуючі, активні, дитранзитивні, каузативні, дієслова рухів тіла та стативні дієслова. Активні дієслова в своє чергу розділяється на три під-групи: дієслова дії, дієслова руху та напів активні дієслова. Також ми з'ясували, що у в'єтнамській мові дитранзитивні дієслова поділяються на три групи: перша група позначає процес передачі, до другої групи дитранзитивних дієслів входять ті мовні одиниці, що позначають процес вторгнення, проникнення, третя група складається з дитранзитивних дієслів, що позначають процес вибору. Вищеперелічені групи ми візуально систематизували за допомогою схеми.

За типами сполук у в'єтнамській мові розрізняють чотири типи складених дієслів:

- 1) Дієслова зі сполуками сурядності,
- 2) Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками,
- 3) Дієслова з додатковими дієслівними сполуками,
- 4) Дієслова зі сполуками підрядності.

Теоретичні знання про класифікації дієслів допоможуть нам встановити семантичні залежності під час аналізу варіацій значень дієслова «*ăn*» в наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЄСЛОВА «ĂN».

В цьому розділі ми дослідимо значення простого дієслова «ăn» та його значення у складі складених дієслів а також спробуємо виділити семи цього дієслова. Спершу ми розглянемо та проаналізуємо самостійні значення дієслова ăn як простого дієслова (từ đơn).

3.1. Аналіз значень простого дієслова «ăn».

Загалом в'єтнамські тлумачні словники налічують, близько 13 визначень дієслова «ăn» у якості простого дієслова [32, с.12]. Нижче ми наводимо перелік значень та короткий аналіз до кожного з них.

1) Їсти.

Вважається, що саме це значення дієслова є значенням-прототипом, або центральним значенням, від якого вже почали розвиток всі інші семантичні варіації [10, с. 1]. В наступних підпунктах аналізу ми будемо визначати шлях деривації відносно цього значення дієслова.

Em đã ăn cơm chưa? — Чи ти вже їв/їла?

Вище наведено приклад одного з найбільш розповсюджених питань у в'єтнамській мові. Варто звернути увагу на те, що, не дивлячись на прямий переклад питання, воно має приблизно однакове значення що й питання «Em có khỏe không?» та «Công việc của em thế nào?» і може бути відносним відповідником до українського питання «Як справи?» або «Як поживаєте?»

«Ăn» у значенні «їсти» найчастіше буде поєднуватись з іменником, рідше з прикметником та прислівником.

Ăn tráng miệng/ thịt/ bún... — Їсти десерт/ м'ясо/ локшину... (поєднання з іменником, дієсловом).

Ăn cay/ ăn ngọt... — Їсти гостре/ їсти солодке... (поєднання зі прикметником).

Ăn nhiều/ ăn ngon... — Їсти багато/ їсти смачно... (поєднання з прислівником).

Слід наголосити, що в цьому значенні у поєднанні з динамічним дієсловом, просте дієслово «ăn» буде перетворюватись на морфему складеного дієслова động từ ghép. Ми розглянемо такі випадки поєднання у наступних пунктах розділу.

2) **Святкувати.**

У в'єтнамській культурі їжа та трапеза посідають дуже важливе місце в житті суспільства. Саме тому існує дуже багато концептів, звичаїв та висловів пов'язаних з їжею та трапезою. Традиційно для в'єтнамського суспільства, свято — це застілля, до будь-якого значущого свята готується бенкет. Саме тому в'єтнамці не «святкують» свята, а «їдять» під час них.

Ở quê người ta ăn Tết hai tuần — В селі люди святкують місячний Новий рік протягом двох тижнів.

Cả làng ăn liên hoan dịp Ngày phụ nữ quốc tế — Все село зібралося святкувати Міжнародний день жінок.

Наведені вище приклади яскраво демонструють цю особливість в'єтнамського суспільства — в поєднанні з власними назвами свят значення дієслова трансформується. На нашу думку, це приклад конструкційної семантичної варіативності, що пройшла певний період семантичної селекції у заданому напрямку. В даному випадку ми відкидаємо варіант метафоричного використання слова із закоріненням метафоричного значення, саме посилаючись на культурно-соціальний контекст в'єтнамської традиції святкування.

3) **Заправлятися, використовувати для функціонування.**

Хоча значення-прототип дієслова «*ăn*» має на увазі застосування до живих об'єктів, у сполученні з іменником, що вказує на неживий об'єкт, зокрема назви механізмів, апаратів, верстатів та транспортних засобів дієслово виступатиме у метафоричному значенні «отримувати щось необхідне для функціонування». Наприклад:

Nhà máy đã thiết kế một động cơ mới ăn cả xăng và điện. — Завод спроектував новий двигун, що їздить на бензині та електриці.

Tàu đang ăn hàng. — Корабель зараз завантажують товаром.

Nãy cho máy móc ăn dầu. — Заправ верстат олією.

В наведених вище прикладах ми бачимо, що використання слова, ймовірно має походити від метафоричного використання центрального значення. В українській мові ми також можемо побачити схоже використання дієслова «їсти» у сполученні з назвами механізмів, однак на відміну від в'єтнамської, в українській мові таке використання лексичної одиниці буде мати відтінок просторіччя або ж іронії.

4) **Отримувати.**

Загалом, у в'єтнамській мові налічується велика кількість слів, які можна перекласти українською як «отримувати». Це такі дієслова як «nhận», «tiếp nhận», «lĩnh», «thu được», «được tặng», а також різні дієслова руху, що будуть вказувати на вектор дії в залежності від контексту речення. Однак всі ці слова будуть вживатися у різних ситуаціях, більш того вони матимуть різне експресивне забарвлення. Наведені вище приклади можна віднести до нейтрально забарвлених, які можна вживати в будь-якому контексті. Досліджуване дієслово, виступаючи у значенні «отримувати» забжде буде мати негативне або позитивне сприйняття, іноді навіть іронічне. Спершу розглянемо позитивне:

Tháng tám cô ta ăn hoa sen hay lắm. — У серпні вона часто отримувала квіти лотосів.

Vậy là cuối cùng mình sẽ ăn lương 2 tháng trước. — Тож, нарешті, завтра я отримаю зарплатню за два попередні місяці.

Hắn nghỉ nửa tháng nhưng vẫn ăn tiền thưởng. — Він відпочивав половину місяця, а все одно отримав премію.

Варто звернути увагу, що в такій ситуації дієслово може використовуватись лише у поєднанні з іменником, що вказує на живе, або разом із займенником. Причиною для того є те, що в даному значенні ăn означає не просто «отримувати щось», але також звертає нашу увагу на те, що людина отримує задоволення. насолоду від отриманого об'єкта, що буде складно передати у перекладі на українську мову. Також, це значення має обмежену кількість поєднань і зазвичай буде використовуватись до різних подарунків, нагород.

5) **Відхопити, схопити.**

Як ми звертали увагу в попередньому пудпункті, «ăn» може виступати як у позитивному, так і у негативному значенні «отримувати». Що важливо, негативна конотація дієслова буде виражати не лише те, що суб'єкт не отримує задоволення від того, що «отримує», однак також він навіть не має вибору і мусить це зробити з тих чи інших причин, майчастіше мова йде про ситуації, де суб'єкт, що виступатиме підметом не має контролю ситуації. Більше того, таке використання дієслова «ăn» буде надавати трохи іронічний відтінок реченню. Найчастіше в такому значенні дієслово буде поєднуватись зі словами на кшталт «рана», «виговор», «удар» та ін.:

Hắn ăn đạn. — Він схопив кулю.

Bé trai ăn vét bằm ở trường. — Хлопчик відхопив синців у школі.

Наведеним вище реченням можна надати негативного відтінку також використовуючи частки «bị» або «chịu»:

Hắn ăn đạn — Hắn bị đạn/ trúng đạn.

Bé trai ăn vét bằm ở trường — Bé trai chịu/bị vét bằm ở trường.

Хоча вище перелічені частки однаково передають негативне сприйняття події, однак під час використання цих часток речення, або словосполучення втрачує свій іронічний відтінок значення.

На нашу думку, дане значення так само як і попереднє було сформовано від значення-прототипу шляхом метафори.

6) **Вигравати.**

Інше значення дієслова «ăn» з групи «отримувати» з позитивною конотацією використовується у сполученні з назвами або предметами що позначають нагороди та призи.

Vào năm 2021 công ty đã ăn giải thưởng «Sản phẩm Chất lượng Cao». — В 2021 році компанія виграла нагороду «Продукт високої якості».

Bác kia đánh bạc ăn xe ô tô mới — Той чоловік виграв новий автомобіль в азартних іграх.

Якщо ж дієслово використовується у словосполученні зі словами «siộc», «siộc thi», «thi đấu» та ін. (іменники, що позначають різні види змагань), тоді воно набуватиме значення «перемагати». Наприклад:

Cô ăn siộc chạy đua của Tổng cục Thể dục Thể thao Việt Nam. — Я отримала перемогу у змаганнях з бігу В'єтнамської спортивної адміністрації.

Вище наведені приклади так демонструють очевидність метафоричного походження периферійного значення досліджуваної лексичної одиниці, хоча в сучасній в'єтнамській мові ăn у значенні «вигравати» має нейтральне забарвлення, а також не вважається метафоричним. Дієслово може виступати синонімом до дієслів «thắng» або «giành».

7) **Поглинати, просочуватися, вбирати.**

У в'єтнамській мові, коли мова йде про дію, коли певна сировина, або матеріал поглинає певну речовину, на відміну від української саме матеріал «з'їдає» речовину, а не речовина в'їдається в матеріал. Також слід наголосити, що в даному значенні дієслово має нейтральну конотацію і не має емоційного забарвлення. В залежності від контексту, ăn можна замінити на «thấm» або конструкцію «hấp... vào».

Giấy ăn màu vàng khá nhanh. — Папір вбирає в себе жовту фарбу доволі швидко.

Vải lụa không ăn dầu lắm. — Шовк не дуже вбирає в себе жир.

Đề thịt ăn muối trong 2 ngày. — Залиште м'ясо набиратися солі протягом двох днів.

Sau vài tuần ở miền Nam, da cháu có ăn nắng đâu. — Після декількох тижнів на Півдні, його/її шкіра зовсім не засмагла (не набралася засмаги).

В залежності від контексту, *ăn* можна замінити на «*thấm*» або конструкцію «*hấp... vào*»:

Giấy ăn màu vàng khá nhanh. — Giấy *hấp* màu vàng vào khá nhanh.

Vải lụa không ăn dầu lắm. — Vải lụa không *thấm* dầu lắm.

Đề thịt ăn muối trong 2 ngày. — Đề thịt *hấp* muối vào trong 2 ngày.

В обох випадках заміна дієслова не впливає на значення речення, не додає і не лишає його забарвлення. В четвертому прикладі було використано сталий вислів «*ăn nắng*», тому ми не можемо в даному випадку замінювати його на «*thấm nắng*» або «*hấp nắng*».

Очевидно, що природа цього значення метафорична — неодухотворені предмети не можуть «їсти». Однак так само як і в попередньому підпункті, використання «*ăn*» у значенні «вигравити», наразі в сучасній в'єтнамській мові використання дієслова в значенні «просочуватися», «набиратися» не вважається метафоричним, якщо розглядати метафору як літературний засіб.

8) **Змішуватися, поєднуватися.**

Ще один випадок використання дієслова у сполученні з неодоухотвореними іменниками.

Tất nhiên màu nước sẽ không ăn dầu. — Звісно, що акварель не буде змішуватись з олією.

Keo này cũ quá rồi, không ăn được. — Цей клей вже занадто старий, він не склеює.

Bộ ly hợp ăn kém. — Муфта зчеплення погано працює/зчеплюється.

9) **Пасувати, гармонійно поєднуватися.**

В тих випадках, коли є необхідність виразити, що щось пасує один одному, наприклад, люди, одяг, кольори та інше, в'єтнамці також застосовують дієслово «ăn». Що характерно, в цьому значенні ми можемо побачити двосторонній вектор дії направлений ззовні всередину.

Hai màu ăn với nhau. — Два кольори гармонійно поєднуються.

Áo khoác này không ăn với bộ quần áo của cậu. — Ця куртка не пасує до твого вбрання.

Cô bé cực kỳ ăn ảnh. — Дівчинка дуже фотогенічна.

Можна помітити, що значення дієслова у вищенаведених прикладах дещо корелюються із прикладами зазначеними у попередньому пункті (змішуватися, поєднуватися). Ми припускаємо, що одне з цих значень витікло з іншого і в наступних пунктах ми спробуємо встановити діахронічний зв'язок між цими двома значеннями.

10) **Роз'їдати.**

Якщо для більшості перелічених вище значень можна знайти інший відповідник у в'єтнамській мові, то для позначення процесу, коли певна речовина знищує, роз'їдає певний матеріал, або піддається впливу корозії (особливо, коли мова йде про метали), не існує іншого терміну [32, с.12]. Що також цікаво, в українській мові слово так само походить від дієслова «їсти».

Miếng sắt bị rỉ sét ăn. — Шмат металу роз'їла іржа.

Hơi axit ăn da. — Кислотний пар роз'їдає шкіру.

Sương muối ăn lá và cỏ. — Іній поїв листя та траву.

В наведених прикладах ми можемо прослідкувати метафоричну модифікацію периферійного значення, що витікає напряду від центрального значення «їсти». В сучасній в'єтнамській мові це значення досліджуваного дієслова є доволі розповсюдженим, через те, що воно вживається однаково в розмовній, професійній та науковій мові.

11) **Виходити, витікати.**

Ця семантична варіація вважається доволі рідко вживаною. Значення описує процес, коли певний об'єкт направляється, або опиняється в іншому місці. Наприклад:

Củ sen ăn ra tới bên kia của ao. — Корневище лотоса вихотить на тому березі ставка.

Con đường an ra đường cao tốc. — Дорога виходить на швидкісне шосе.

Con sông ăn ra vịnh Hạ Long. — Річка витікає в бухту Халонг.

У наведених прикладах ми можемо прослідкувати метафоричний зв'язок похідного значення зі значенням-прототипом. Дуже специфічним для цього значення є те, що на відміну від інших значень, де ми можемо прослідкувати наявність вектору ззовні всередину, наприклад їсти (їжа потрапляє ззовні всередину організму), отримувати (від чогось зовнішнього до особистого, внутрішнього), споживати (щось зовнішнє всередині механізму), поглинати (ресовину ззовні всередину), значення «виходити» має абсолютно протилежний напрямок дії — зсередини назовні. Коріння виходить з-під землі назовні, річка витікає з материка в море, океан і так далі.

12) Підпорядковуватись, входити в склад.

Ще одне значення, в якому прослідковується традиційний зовнішньо-внутрішній вектор. Значення застосовується до позначення територіально-адміністративної залежності і вважається розмовною конструкцією.

Xóm này ăn vào xã Đa Tốn. — Це поселення входить до складу громади Датон.

Trương hợp này không ăn vào trách nhiệm của bàn chúng tôi. — Ця ситуація не підпадає під відповідальність нашого відділу.

В обох наведених прикладах ми можемо замінити дієслово «ăn» на «thuộc» або «phụ thuộc»:

Xóm này thuộc vào xã Đa Tốn.

Trương hợp này không phụ thuộc vào trách nhiệm của bàn chúng tôi.

При перекладі обидва речення не зазнають змін, однак в оригіналі тон з розмовного змінюється на більш формальний.

Щодо типу семантичної варіації, ми так само помічаємо метафоричний зв'язок між центральним та периферійним значенням, що вказує на розширення значення і, ймовірно, синхронічний тип розвитку семантичної варіації

13) Коштувати.

Останнє самостійне значення дієслова «ăn» має дуже обмежене коло застосування — це значення використовується лише для назв валют [32, с.12].

Năm nghìn đồng ăn mấy hryvnia? — Скільки гривень коштують п'ять тисяч донгів?

Hai trăm năm mươi σ rô ăn hai trăm bảy lăm đô. — Двісті п'ятдесят євро коштують двісті сімдесят п'ять доларів.

В наведених прикладах ми знов прослідковуємо метафоричний зв'язок між прототиповим та периферійним значенням, що свідчить про синхронічний розвиток варіації як розширення значення.

Проаналізувавши вищенаведені значення ми можемо дійти висновків нижче:

- Значення «їсти» — це прадавнє центральне значення дієслова «ăn».
- Дієслово «ăn» має одне центральне значення,

- Одне значення дієслова відноситься до конструкційної полісемії і ймовірно пройшло діахронічний шлях деривації семантичної варіації.
- 11 значень дієслова мають ознаки розширення значення і ми припускаємо, що вони пройшли синхронічний шлях деривації.

3.2. Аналіз значень дієслова **ăn** у складі складених дієслів.

Спершу ми хочемо загально проаналізувати всі складені дієслова, що починаються з дієслова «ăn», після того сформуємо різні групи значень, які це дієслово привносить у складене дієслово. У ході аналізу ми розділили дієслова на групи в залежності від значення, яке додає дієслово «ăn». Ми розділили дієслова наступним чином:

А) Дієслова з дієслівно-іменниковими словуками, де «ăn» виступає у прямому значенні:

- 1) Ăn chay — їсти + піст = поститися
- 2) Ăn đong — їсти + зима = недоїдати, бідно харчуватись
- 3) Ăn đường — їсти + дорога = їсти в дорозі
- 4) Ăn gỏi — їсти + салат з овочів та сирого м'яса або риби = їсти сирим
- 5) Ăn hàng — їсти + товар = їсти в закладі
- 6) Ăn cát — їсти + висівки = не вміти нічого робити

Б) Дієслова зі сполуками сурядності, де «ăn» виступає в прямому значенні:

- 1) Ăn uống — їсти + пити = харчуватися

2) Ăn mòn — їсти + знищувати = роз'їдати

В) Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «ăn» виступає у значенні «поєднуватися»:

1) Ăn khớp — їсти + поєднуватися = відповідати один одному,

Г) Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «ăn» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»:

1) Ăn giá — їсти + ціна = домовлятися про ціну

2) Ăn nhịp — їсти + ритм = гармонійно поєднуватися за ритмом

3) Ăn ý — їсти + думка = погоджуватися з думкою.

3) Ăn khách — їсти + клієнт = користуватися попитом

Г) Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «ăn» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»:

Ăn nhập — їсти + входити = підходити один одному, задовольняти запит

Д) Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «ăn» виступає у значенні перемагати:

1) Ăn người — їсти + людина = перемагати силою.

2) Ăn thua — їсти + програвати = поступатися.

3) Ăn đứt — їсти + відсікати = бути кращим в чомусь.

Д) Дієслова за дієслівними сполуками, де «ăn» виступає у значенні «отримувати»:

1) Ăn chực — їсти + чекати = їсти за чужий кошт без запрошення

2) Ăn bẩn — їсти + брудний = приймати хабарі

- 3) Ăn chặn — їсти + перешкоджати = перешкоджати комусь отримати користь будучи посередником
- 4) Ăn gian — їсти + шахраювати = ошукувати
- 5) Ăn không — їсти + нуль = тринькати
- 6) Ăn lời — їсти + слова = слухати поради
- 7) Ăn mày — їсти + ти = жебракувати
- 8) Ăn ngọn — їсти + вершина/прапор = забирати користь іншої людини.
- 9) Ăn hại — їсти + шкода = Залежати від інших, не роблячи нічого корисного.

Е) Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де значення «ăn» не є очевидним:

- 1) Ăn mặc — їсти + вдягатися = вдягатися
- 2) Ăn cắp — їсти + красти = красти
- 3) Ăn bớt — їсти + урізати = скорочувати витрати
- 4) Ăn chia — їсти + розділяти = розділяти
- 5) Ăn cướp — їсти + красти = красти
- 6) Ăn diện — їсти + наряджатись = наряджатись
- 7) Ăn dỗ — їсти + заспокоювати = заспокоювати
- 8) Ăn chơi — їсти + грати = розважатись
- 9) Ăn chịu — їсти + терпіти = переносити, терпіти
- 10) Ăn mừng — їсти + вітати = святкувати
- 11) Ăn nằm — їсти + лежати = жити у цивільному шлюбі
- 12) Ăn nói — їсти + говорити = висловлювати думку
- 13) Ăn ở — їсти + жити = проживати
- 14) Ăn học — їсти + навчатися = навчатися

15) Ăn hỏi — їсти + питати = свататись

16) Ăn bám — їсти + нав'язуватись = бути нахлібником

Загалом ми виділили шість категорій складених дієслів, в яких морфема «ăn» виступає в одному з тих значень, в якому вона вживається в ролі самостійного дієслова. Однак також ми виокремили групу дієслів, в якій семантична роль дієслова є неочевидною. Причиною для того є те, що в тлумачних та перекладних словниках ці дієслова зазначаються аналогічними за значенням що й дієслова без морфем «ăn». Наприклад, в словниках записують, що дієслово «ăn chũ» означає «chũ», або «ăn mặc» означає «mặc».

Це спостереження визиває певну зацікавленість: з одного боку описане вище спостереження можна пояснити як засіб для підсилення милозвучності, як ми зазначували вище, двоскладове дієслово звучить красивіше та приємніше за односкладове. Однак якщо певне двоскладове дієслово вживається з метою покращення милозвучності, то це складне дієслово можна віднести до однієї з двох груп:

А) Слова-редуплікації,

Б) Складені дієслова зі сполуками сурядності.

В інших випадках, якщо ми додатково перевіримо характеристики інших дієслів, ми можемо помітити, що обидва склади будуть тією чи іншою мірою впливати на загальне значення складеного дієслова.

Виходячи з того, що перелічені в пункті Е дієслова включають в себе морфему «ăn» не з метою покращення милозвучності слова, а також з положень принципу економії мови ми приходимо до висновку, що вищезазначена

морфема має певний семантичний вплив, який ми не можемо виявити за допомогою словників.

Для того щоб сформувати семантичну карту слова, нам необхідно віднайти зв'язки між окремими значеннями та встановити хронологічну послідовність появи кожного значення. Нажаль, розділ етимології у в'єтнамській лінгвістиці можна вважати недостатньо дослідженим, тому в нас немає змоги прослідкувати повний шлях семантичної деривації дієслова звернувшись до етимологічних словників. Також ми не маємо змоги провести детальне дослідження історичних записів, яке дозволило б встановити нам приблизні історичні періоди появи того чи іншого значення досліджуваного дієслова, через те, що багато документів було знищено за часів китайської колонізації В'єтнаму, а до тих пам'яток що збереглися, доступ вкрай обмежений.

Ми не можемо прослідкувати точну хронологічну послідовність появи значень, однак закон Зіпфа дозволяє нам виокремити приблизний порядок розвитку значень одне відносно іншого, а цих даних нам більше ніж вистачить для побудови семантичної карти дієслова враховуючи шляхи деривації значень. Для збору даних ми провели опитування носіїв мови. Для опитування ми брали відповіді тільки групи етнічних в'єтнамців різних вікових категорій, які все життя проживали на території В'єтнаму, або виїжджали з країни у дорослому віці на відносно короткий період часу.

Наш вибір групи населення ми аргументуємо тим, що етнічні в'єтнамці що народились і проживали за кордоном мають або мали обмежений досвід спілкування в'єтнамською мовою. Ця соціальна група зазвичай має хороший словниковий запас простої лексики для повсякденної комунікації, однак літературна, професійна, наукова та інша спеціалізована лексика має великі прогалини. Більш того загалом мова сприймається цією групою населення через

призму мови тієї країни, в якій вони народились, вирости і проживають, тому конгитивно-семантичні зв'язки у таких індивідів відрізняються від тих, хто проживав на території В'єтнаму переважну частину свого життя від народження.

В опитуванні загалом нас цікавило три загальні питання:

- По-перше, визначити частотність значень для того, щоб встановити хронологічну відповідність між ними.
- По-друге, дослідити, чи відрізняється семантичне сприйняття групи складених дієслів, значення та переклад яких позначається так само, як і значення та переклад простого дієслова, що має в своєму складі «*ăn*» (наприклад «*mặc*» та «*ăn mặc*», «*học*» та «*ăn học*», «*chịu*» та «*ăn chịu*», «*ỏ*» та «*ăn ỏ*» та ін.)
- По-третє, підтвердити нашу здогадку, що на вживання зазначеної в попередньому завданні пункті окрім можливої семантичної відмінності також впливає фактор милозвучності.

3.3. Результати опитування.

В нашому опитуванні було залучено 64 носія мови — етнічних в'єтнамців, що від народження прожили у В'єтнамі не враховуючи короткочасні поїздки за кордон. Опитування проходило анонімно, в електронній формі на платформі «*Google forms*» і складалося з трьох обов'язкових та одного запитання, необхідність відповіді на яке залежала від відповіді на друге питання електронної форми. Нижче ми проаналізуємо отримані результати на кожне питання окремо.

3.3.1. Встановлення хронологічної залежності між самостійними значеннями дієслова «*ăn*».

Перше питання було опубліковано у вигляді питання з можливістю вибору декількох з запропонованих відповідей одночасно. Спочатку ми запропонували учасникам ознайомитися з 13-ма самостійними значеннями дієслова «я́н», які описано в попередніх пунктах нашого дослідження. Після цього ми попросили учасників опитування обрати декілька найбільш вживаних значень, виходячи з їх особистого досвіду.

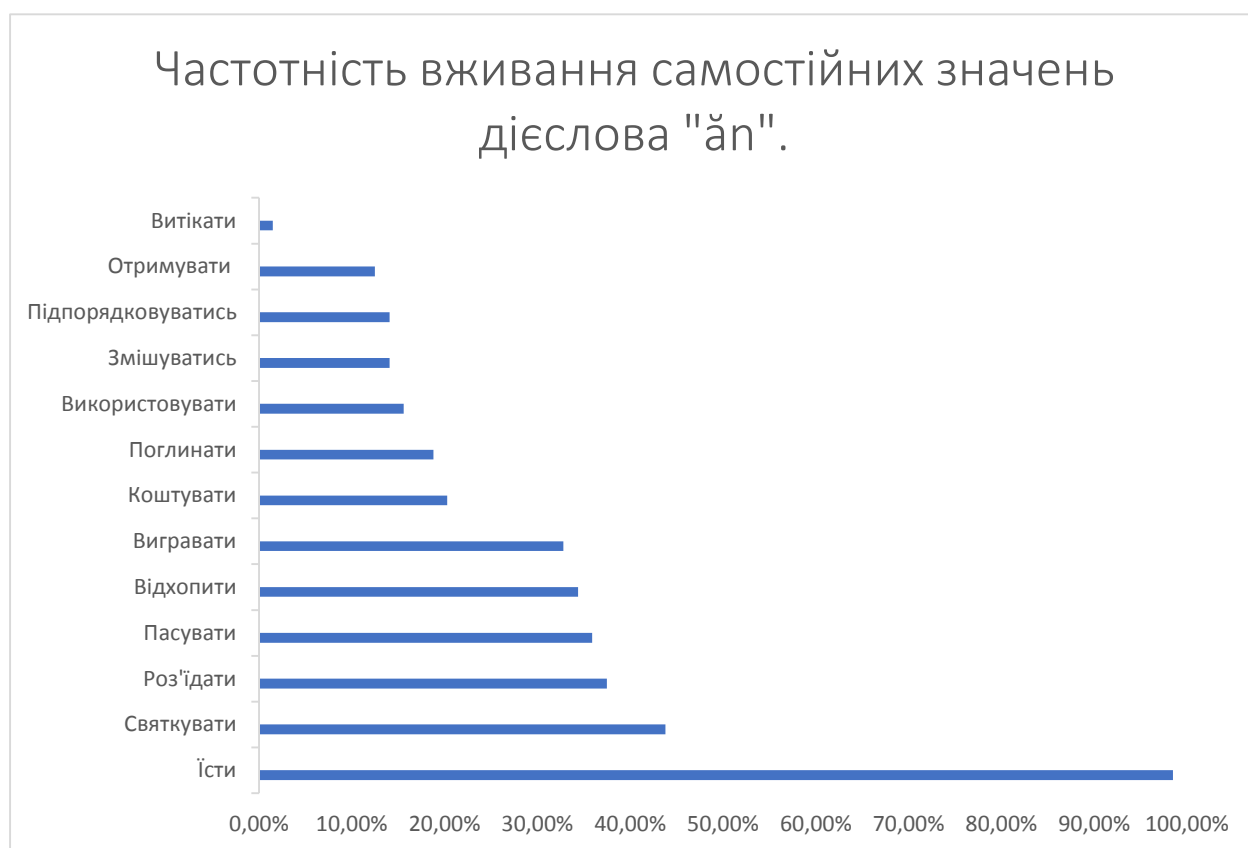

Рис 2. Результати першого питання опитування.

Отримані дані дозволяють нам більш точно побудувати семантичну карту досліджуваного дієслова. Керуючись четвертим правилом Зіпфа, яке наголошує, що чим слово частотніше, тим воно давніше, ми можемо відновити відносний хронологічний порядок між значеннями дієслова. Для зручності ми подаємо результати відповідей на перше запитання опитування в порядку від найменшого до найвищого рівня вживаності у формі гістограми. Найбільш

вживаним, з відривом більше ніж у 50% є значення-прототип «їсти». Найновішим в свою чергу значенням виявилось значення «витікати» або «виходити».

3.3.2. Підтвердження, або спростування ідеї про семантичний вплив морфеми «ăp» у складних дієсловах з додатковими дієслівними сполуками, де значення «ăp» не є очевидним.

Друге питання ми опублікували у формі питання з одним варіантом вибору. Перед учасниками опитування було поставлено запитання, з метою прояснити чи відчуває власне носій мови різницю між значеннями таких слів як: «ăp măc» та «măc», «ăp căr» та «căr», «ăp chōi» та «chōi», «ăp chiu» та «chiu», «ăp nōi» та «nōi», «ăp ô» та «ô» та іншими дієсловами подібного типу. Переважна більшість учасників відповіла на друге питання стверджувально. Детальні результати вказуємо нижче у формі кругової діаграми.

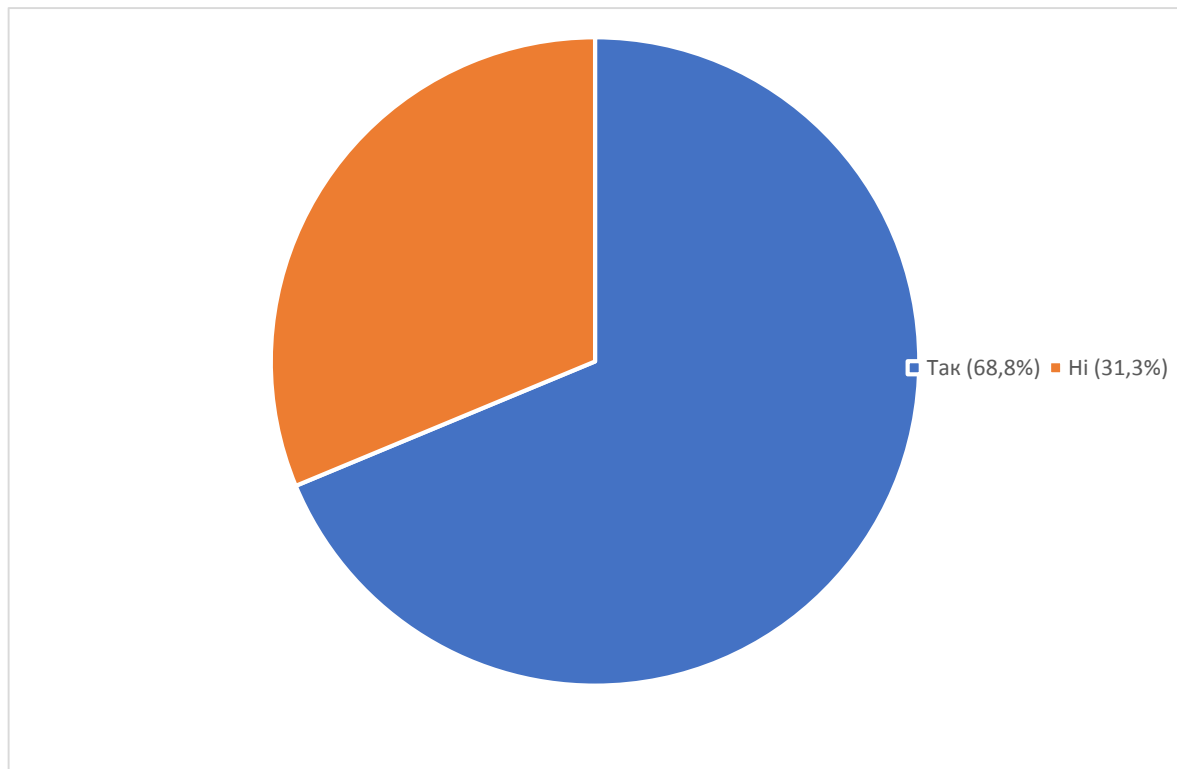

Рис. 3 Результати другого питання опитування.

Додатковим проханням до тих учасників опитування, хто обирає «Так», було пояснити свій вибір, а саме зазначити як саме на думку учасника змінюється значення дієслова, коли до нього додається дієслово «ăn».

Ми отримали 26 відповідей на додаткове питання. Більшість з відповідей не повторювалася, однак в деяких відповідях ми прослідкували схожу тенденцію до тлумачення. В шести анкетах учасники зазначували, що за їх відчуттями морфема «ăn» розширює значення складених дієслів.

Наприклад, дієслово «mặc» сприймається у простому значенні «одягати», або «носити», більш того дієслово стосується лише предметів одягу, в той час коли «ăn mặc» стосується більш загального іміджу людини і включає в себе не тільки одяг, однак також взуття, прикраси, аксесуари та навіть зачіску. Таким чином, ми можемо стверджувати, що в цій групі дієслів морфема «ăn» виступає у ролі інструменту для розширення значення дієслова.

Наступне спостереження: в трьох бланках вказувалося, що дієслова зі складом «ăn» на початку мають менш формальний тон для носія.

Також серед відповідей ми помітили дві цікаві деталі. Один учасник висказав думку, що складені дієслова на початку яких стоїть «ăn» можуть мати дещо навчально-виховний характер. Наприклад в таких висловах як «ăn ở cho sạch sẽ» (підтримуй чистоту) або «ăn mặc cho gọn gàng» (одягайся охайно). Ще один учасник відповів, що на його думку в цих випадках дієслово «ăn» переходить з дієслова до прислівника. Ми не змогли знайти прикладів, що підтверджують таку думку, однак на наш погляд цю думку також варто дослідити в наступних роботах.

Останнім спостереженням було виділено з відповіді, де учасник висловив думку, що додаткова морфема сприяє переходу дієслова до іменника.

3.3.3. Доведення чи спростування думки, що морфема «ъп» сприяє покращенню милозвучності складеного дієслова.

Останнє питання опитування мало так само можливість одиничного вибору. Ми запитали учасників, чи відчувають вони, що складені дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де значення «ъп» не очевидне більш милозвучні на відміну від простих дієслів з аналогічним значенням. Ми прикріплюємо статистику відповідей на останнє питання нижче у формі кругової діаграми.

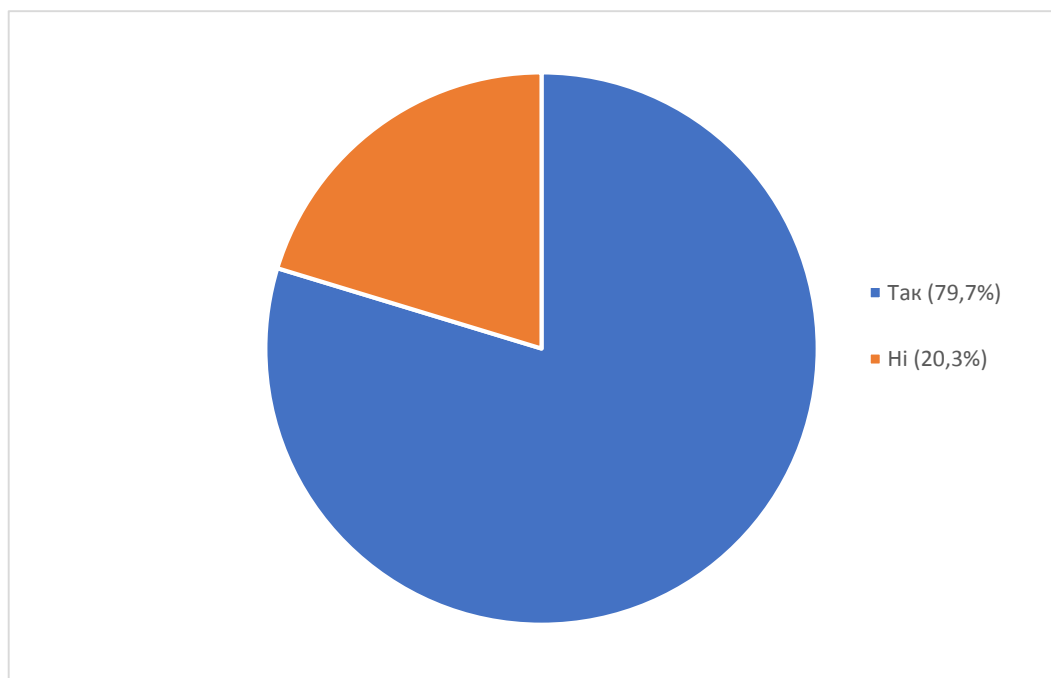

Рис. 4 Результати третього питання.

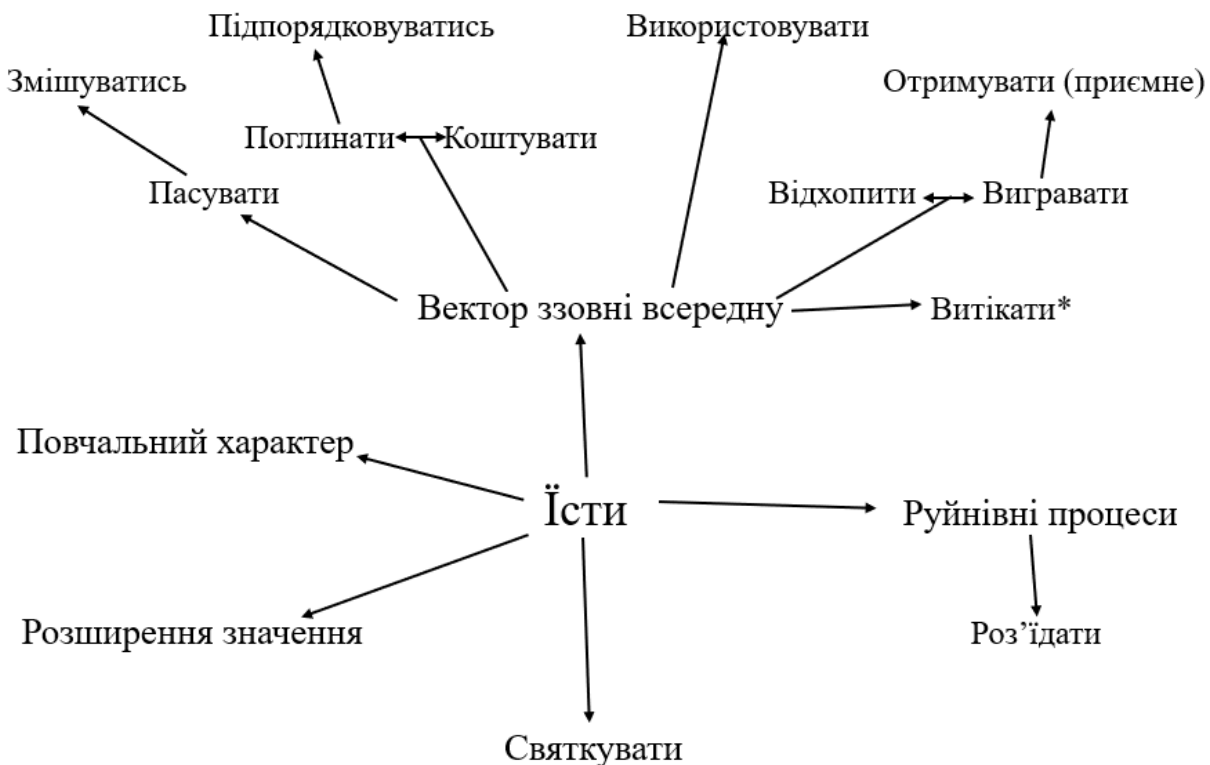
На наш подив, велика кількість людей відповіла стверджувально на третє питання, хоча ми очікували отримати протилежно пропорційну відносно відповідей на друге питання статистику. Такий результат, проливає світло одразу на декілька питань:

По-перше, він вкотре доводить зв'язок між кількістю складів та милозвучністю у в'єтнамській мові.

По-друге, результат спростовує наше припущення, що для покращення милозвучності можуть використовуватись або редуплікації, або синонімічні мовні одиниці.

По-третє, навіть для тих носіїв, хто погодився, що морфема «ǎn» має семантичний вплив на складені дієслова, фактор милозвучності цих мовних одиниць виявився більш очевидним.

Нісеч ми пропонуємо семантичну мапу значень дієслова «ǎn» спираючись на отримані під час дослідження дані:

3.4. Висновки до розділу.

В третьому розділі ми по черзі провели аналіз самостійних значень активного дієслова «ǎn», а також аналіз його значень у якості морфемі складених дієслів.

Результати проведених аналізів показують що:

В якості простого семантично варіативного слова дієслово «*ăn*» може мати велику кількість значень, однак більшість з них виражають дію, вектор якої буде направлено ззовні всередину, найчастіше це будуть слова, що позначають «прийняття» чогось ззовні в тому чи іншому вигляді (їсти, отримувати, просочуватись, та ін.) По-друге, дієслово буде використовуватись для позначення таких руйнівних процесів, як корозія, іржавіння, роз'їдання.

І третя, доволі обмежена категорія значень буде вказувати на різні святкування (Новий рік, весілля, вечірки, та ін.), що показує на культурний аспект свята у В'єтнамі — святкування будь-чого завжди означає застілля або банкет.

Друге спостереження, яке ми виявили в результаті дослідження: дієслово «*ăn*» як просте слово може виступати як у позитивному, так і негативному значенні. Наприклад: *ăn thừa tư* — отримувати спадок; *ăn giãi* — вигравати приз; *ăn đạn* — отримувати кулю і т.д.

Останнє спостереження, яке ми виявили — хоча в більшості ситуацій, дієслово «*ăn*» буде вживатися у значенні «їсти», ми не можемо дізнатись точне значення слова поза контекстом. Саме контекст визначає значення досліджуваного дієслова.

Ми охарактеризували 13 самостійних значень дієслова, а також нами було запропоновано хронологічну послідовність розвитку цих значень:

Їсти — Святкувати — Роз'їдати — Пасувати — Відхопити — Вигравати — Коштувати — Поглинати — Використовувати — Змішуватись — Підпорядковуватись — Отримувати — Витікати.

Для виокремлення хронологічної послідовності нами було використано 4 закон Зіпфа.

Під час аналізу складених дієслів ми розбили мовні одиниці на декілька груп за типами значення дієслова «*ǎn*» у цих словах. Нами було виділено наступні групи:

1. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «*ǎn*» виступає у прямому значенні,
2. Дієслова зі сполуками сурядності, де «*ǎn*» виступає в прямому значенні,
3. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «*ǎn*» виступає у значенні «поєднуватися»,
4. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «*ǎn*» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»,
5. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «*ǎn*» виступає у значенні «перемагати»,
6. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «*ǎn*» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»,
7. Дієслова за дієслівними сполуками, де «*ǎn*» виступає у значенні «отримувати»,
8. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «*ǎn*» узагальнює значення складеного дієслова.

Як ми бачимо, найчастіше дієслово «яп» у складі складеного дієслова виступає в одному зі своїх самостійних значень, однак також ми виокремили групу дієслів, де не прослідковується очевидний семантичний вплив, однак проведене нами опитування довело, що в цій групі дієслів морфема «яп» слугує для розширення або узагальнення значення.

Також за результатами опитування ми виявили, що вищезазначена морфема також впливає на стилістику вислову або речення і відіграє важливу роль в покращенні милозвучності складених дієслів.

ВИСНОВКИ

У проведеному дослідженні ми встановили, що відповідно до класифікації за семантичним значенням дієслово «яп» належить до групи активних дієслів, а саме, активних дієслів дії.

У класифікації складених дієслів за типами сполук між морфемами складені дієслова з морфемою «яп» можуть належати до:

- 1) Дієслів зі сполуками сурядності,
- 2) Дієслів з дієслівно-іменниковими сполуками,
- 3) Дієслів з додатковими дієслівними сполуками

Дієслово «яп» має в'єтнамське походження, тому складені дієслова до складу яких воно входить не можуть належати до групи дієслів зі сполуками підрядності.

В третьому, практичному, розділі ми провели два аналізи, а також асоціативний експеримент з метою перевірки запропонованих ідей.

Спершу ми проаналізували самотійні значення досліджуваного дієслова. Загалом ми виокремили 13 значень простого дієслова «яп»: їсти, святкувати, роз'їдати, пасувати, відхопити, вигравати, коштувати, поглинати, використовувати, змішуватись, підпорядковуватись, отримувати, витікати. Виокремлені значення було розділено на три групи:

- Значення, що виражають дію, вектор якої буде направлено ззовні всередину, найчастіше це будуть слова, що позначають «прийняття» чогось ззовні в тому чи іншому вигляді (їсти, отримувати, просочуватись, та ін.) Виключним для цієї групи ми виокремити значення «витікати» або

«виходити» через те, що значення пояснює схожий процес, однак вектор дії буде направлено зворотнім способом.

- Значення, що використовують для позначення таких руйнівних процесів, як корозія, іржавіння, роз'їдання.
- Значення, що вказує на різні святкування (Новий рік, весілля, вечірки, та ін.), що показує на культурний аспект свята у В'єтнамі — святкування будь-чого завжди означає застілля або банкет.

Проведений аналіз демонструє, що за конотацією значення дієслова «ăn» можуть сприйматися як позитивно, так і негативно.

Останнє спостереження, яке ми виявили за результатами асоціативного експерименту — хоча в більшості ситуацій, дієслово «ăn» буде вживатися у значенні «їсти», ми не можемо дізнатись точне значення слова поза контекстом. Саме контекст визначає значення досліджуваного дієслова.

Аналіз складених дієслів, першим складом яких є морфема «ăn» ми дійшли висновку, що ці дієслова можна розділити на вісім груп:

1. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «ăn» виступає у прямому значенні,
2. Дієслова зі сполуками сурядності, де «ăn» виступає в прямому значенні,
3. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «ăn» виступає у значенні «поєднуватися»,
4. Дієслова з дієслівно-іменниковими сполуками, де «ăn» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»,
5. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «ăn» виступає у значенні «перемагати»,

6. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «ǎn» виступає у значенні «пасувати», «гармонійно поєднуватися»,
7. Дієслова за дієслівними сполуками, де «ǎn» виступає у значенні «отримувати»,
8. Дієслова з додатковими дієслівними сполуками, де «ǎn» узагальнює значення складеного дієслова.

Як можна помітити, більшість складених дієслів можна віднести до групи складених слів з доповненням значення. Також в окрему групу ми виокремили складені дієслова, в яких ми не змогли виділити семантичне навантаження морфеми «ǎn». Не дивлячись на те, що дієслова, що входять до цієї групи, пояснюються так само, як і прості дієслова, без морфеми «ǎn», ми припустили, що в цих складених словах не використовується прийом покращення милозвучності.

Проведений асоціативний експеримент підтвердив нашу здогадку, а також за допомогою отриманих результатів опитування нам вдалося встановити, що у вказаній групі дієслів, морфема «ǎn» використовується для розширення значення простого дієслова, використаного після.

Більш того, деякі індивідуальні відповіді учасників опитування вказали нам на можливість зміни стилістичного забарвлення речення, за допомогою використання морфеми «ǎn».

Останнім спостереженням, на яке нас наштовхнули отримані результати опитування стало твердження про можливість переходу дієслова до іменника або переходу до класу стативного дієслова за допомогою додавання морфеми «ǎn».

На основі отриманих даних ми сформуваємо семантичну карту дієслова «яп» в ролі простого та складеного дієслова.

Отримані результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі студентів-в'єтнамців, а також для подальших досліджень мовної одиниці «яп» з інших аспектів (стилістика, граматичне значення і т.д.)

ЛІТЕРАТУРА

- 1) Бевз, Т. (2001). Загальні закономірності семантичної деривації. Наукові записки, 3.
- 2) Голубовська, І. О., Жалай, В. Я., Линник, Т. Г., Биховець, Н. М., Пархоменко, А. Ф., Рубашова, Л. М., ... & Бобошко, Т. М. (2016). Термінологічна варіативність: підходи до вивчення. Лінгвістика ХХІ століття, (2016), 3-22.
- 3) Лисиченко, Л. А. (2008). Багатозначність у лексико-семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти. (стр. 6-7)
- 4) Павлюк, А. Б., & Угонь, Л. М. (2011). Полісемія як мовна категорія в сучасній лінгвістиці.
- 5) All syllables in Vietnamese language. (2017, March 21). All Syllables in Vietnamese Language. <https://www.hieuthi.com/blog/2017/03/21/all-vietnamese-syllables.html>
- 6) Báo Đà Nẵng điện tử. (n.d.). Báo Đà Nẵng Điện Tử. <https://baodanang.vn/can-biet/202204/tu-don-la-gi-cach-phan-biet-tu-don-voi-tu-lay-tu-phuc-3911626/index.htm>
- 7) Breal, Michel. 1897, 1911. e: Science des Significations. Paris: Hachette.
- 8) Bùi, T. N. (2004). Khảo sát các động từ tình thái trong Tiếng Việt (Doctoral dissertation, Đại học Quốc gia Hà Nội).
- 9) Chierchia, G. (2010). Mass nouns, vagueness and semantic variation. *Synthese*, 174, 99-149.
- 10) Chu, T. T. T. (2013). Góc nhìn văn hóa về từ “Ăn” trong tiếng Việt.
- 11) Copestake, A., & Briscoe, T. (1995). Semi-productive polysemy and sense extension. *Journal of semantics*, 12(1), 15-67.

- 12) Croft, William and D. Alan Cruse. 2004. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 109-140.
- 13) Cruse, D. Alan. 2000. *Meaning in language: An introduction to semantics and pragmatics*. New York: Oxford University Press.
- 14) DAIU, S. (2015). *Semantic Approach of Polysemy*.
- 15) Đặng, C. L., Lê, K. K., & Phạm, D. T. (2001). *Từ điển Việt-Anh*.
- 16) Dash, N. S. (2010). *Polysemy and homonymy: a conceptual labyrinth*. IndoWorrdnet-2010, Dept. of Computer Science and Engineering, IIT, Kharagpur, 8th December.
- 17) Devos, F. (2003). *Semantic vagueness and lexical polyvalence*. *Studia Linguistica*, 57(3), 121-141.
- 18) Dien, D., Kiem, H., & Van Toan, N. (2001, November). *Vietnamese Word Segmentation*. In *NLPRS (Vol. 1, pp. 749-756)*.
- 19) Dien, D., & Thuy, V. (2006, February). *A maximum entropy approach for Vietnamese word segmentation*. In *2006 International Conference on Research, Innovation and Vision for the Future (pp. 248-253)*. IEEE.
- 20) Đình-Hoà, N. (1976). *Ditransitive verbs in Vietnamese*. *Oceanic Linguistics Special Publications*, (13), 919-949.
- 21) Dũng, V. T., & Anh, N. H. (2022). *Nhận diện từ láy đôi tiếng Việt theo định hướng nghề nghiệp đối với sinh viên ngành giáo dục tiểu học trường đại học tây bắc*. *Tạp chí khoa học-đại học tây bắc*, (21).
- 22) Evans, Vyvyan. 2007: *A Glossary of Cognitive Linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- 23) Evans, Vyvyan and Melanie Green. 2006. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 328-361.

- 24) Falkum, I. L. (2011). The semantics and pragmatics of polysemy: A relevance-theoretic account (Doctoral dissertation, UCL (University College London)).
- 25) Falkum, I. L. (2015). The how and why of polysemy: A pragmatic account. *Lingua*, 157, 83-99.
- 26) Falkum, I. L., & Vicente, A. (2015). Polysemy: Current perspectives and approaches.
- 27) Field, H. (2003). The semantic paradoxes and the paradoxes of vagueness. *Liars and Heaps: New Essays on Paradox*, 262-311.
- 28) Firuza, N. (2021). Polysemy and its types in the non-related languages. *Middle European Scientific Bulletin*, 12, 529-533.
- 29) Glynn, D. (2014). Polysemy and synonymy. *Corpus methods for semantics: Quantitative studies in polysemy and synonymy*, 43, 7.
- 30) Haber, J., & Poesio, M. (2021). Patterns of Lexical Ambiguity in Contextualised Language Models. arXiv preprint arXiv:2109.13032.
- 31) Han, n. L. U. A research on how to translate the verb-object separable words in simple structures into Vietnamese.
- 32) Hoàng, P., Vũ, X. L., Hoàng, T. T. L., Phạm, T. T., Đào, T. M. T., & Đặng, T. H. (2013). *Từ điển Tiếng Việt (In lần thứ năm, có sửa chữa và bổ sung)*.
- 33) Honey, P. J. (1956). Word classes in Vietnamese. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 18(3), 534-544.
- 34) Hồng Phuong, L. Ê., Thi Minh Huyền, N., Roussanaly, A., & Vinh, H. T. (2008). A hybrid approach to word segmentation of Vietnamese texts. In *Language and Automata Theory and Applications: Second International Conference, LATA 2008, Tarragona, Spain, March 13-19, 2008. Revised Papers 2* (pp. 240-249). Springer Berlin Heidelberg.

- 35) Kantemir, S. (2012). Полісемія vs. Омонімія: труднощі розмежування. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 1(24), 104-107.
- 36) Katz, Jerold J. 1972. *Semantic Theory*. New York: Harper and Row.
- 37) Katz, Jerolf J. and Jerry A. Fodor. 1963. The structure of a Semantic Theory. *Language* 39, 170-210.
- 38) Klepousniotou, E. (2002). The processing of lexical ambiguity: Homonymy and polysemy in the mental lexicon. *Brain and language*, 81(1-3), 205-223.
- 39) Kovacs, E. (2011). Polysemy in traditional vs. cognitive linguistics. *Eger Journal of English Studies* (Vol. 11.), 3-19.
- 40) Lakoff, George. 1987. *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind?* Chicago: University of Chicago Press.
- 41) Lê, T. C. (2007). Giới thiệu trật tự từ ghép song tiết Tiếng Việt cho người học tiếng Việt như một ngoại ngữ.
- 42) Liem, N. D. (1974). A Classification of Verbs in Vietnamese and its Pedagogical Implications. *South-East Asian Linguistic Studies*, 1, 193.
- 43) Luu, Q. K., & Ngô, T. H. T. (2015). Các động từ ghép gồm hai động từ đơn chỉ hành động trong Tiếng Việt và tương đương trong Tiếng Anh.
- 44) Naumann, D., Frassinelli, D., & Schulte im Walde, S. (2018). Quantitative semantic variation in the contexts of concrete and abstract words. In *Seventh Joint Conference on Lexical and Computational Semantics (SEM 2018)*.
- 45) Nguyen, D. H. (1996). Vietnamese verbs. *Monkmer studies*, 141-160.
- 46) Nguyễn, H. Đ. (2011). Con đường tạo nghĩa của các thành ngữ liên quan đến “văn hoá ăn” và “văn hoá mặc” trong tiếng Việt. *VNU Journal of Science: Social Sciences and Humanities*, 27(2).

- 47) Nguyễn, M. H. (2019). Nghiên cứu hiện tượng từ đa nghĩa từ góc độ ngôn ngữ học tri nhận (với động từ chạy trong tiếng Việt) phần 2: đa nghĩa là kết quả của hòa trộn ý niệm. Nhà xuất bản Đại Học Quốc Gia Hà Nội.
- 48) Nguyễn, T. A. T., Ingram, C. J., & Pensalfini, J. R. (2008). Prosodic transfer in Vietnamese acquisition of English contrastive stress patterns. *Journal of Phonetics*, 36(1), 158-190.
- 49) Nguyen, T., & Ingram, J. (2002, January). Native and vietnamese production of compound and phrasal stress patterns. In INTERSPEECH.
- 50) Nguyễn, V. H. (2002). Một thử nghiệm khảo sát hoạt động của danh từ và động từ tiếng Việt từ góc độ phỏng hình (ICONICITY). *VNU Journal of Science: Social Sciences and Humanities*, 18(2).
- 51) Nguyễn, T. G. (1996). Từ và nhận diện từ tiếng Việt. Giáo dục. (page
- 52) Nguyet, N. M. (2018). Đặc điểm của động từ ăn uống trong tiếng Hán và tiếng Việt. *VNU Journal of Foreign Studies*, 34(1).
- 53) Noyer, R. (1998). Vietnamese 'morphology' and the definition of word. *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics*, 5(2), 5.
- 54) Oanh, H. T. K. (2022). Quy luật về trọng âm của từ đơn và từ phức đa âm tiết trong tiếng Anh.
- 55) Phạm, M. T. (2006). Đặc điểm ngôn ngữ và văn hóa của các thành ngữ so sánh tiếng Hán.
- 56) Phạm, t., & Hợng, n. T. Động từ ba diễn tố trong tiếng Việt.
- 57) Phan, T. N. H. (2012). Từ đa nghĩa từ vựng trong tiếng Việt hiện đại.
- 58) Robinson, J. A. (2010). Awesome insights into semantic variation. *Advances in cognitive sociolinguistics*, 45, 85.
- 59) Rett, J. (2014). The polysemy of measurement. *Lingua*, 143, 242-266.
- 60) Ullmann, Stephen. 1959. *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford: Blackwell.

- 61) Srichampa, S. (1997). Serial verb constructions in Vietnamese. MKS, 27, 137-144.
- 62) Temmerman, R. (2011). Researching plurilinguistic competences in specialised domains: Looking for means to prevent exclusion. European journal of language policy, 3(2).
- 63) Thế, B. K. (2006). Sự Phát Triển Nghĩa và Tính Đa Nghĩa của Từ Công Cụ trong Tiếng Việt Hiện Đại. Electronic Journal of Foreign Language Teaching, 3(1), 121-128.
- 64) Thompson, L. C. (1963). The problem of the word in Vietnamese. Word, 19(1), 39-52.
- 65) Thompson, L. C. (1965). A Vietnamese Grammar.
- 66) Thuong, H. H. (2019). Some semantic features of sino vietnamese word. UED Journal of Social Sciences, Humanities and Education, 9(1), 61-66.
- 67) Từ ghép là gì? Cách để bạn nhận biết từ ghép - HOCMAI. (2022, September 24). Học Tốt Blog. <https://hoctot.hocmai.vn/tu-ghep-la-gi.html>
- 68) Từ láy là gì? Có mấy loại? Phân biệt từ láy và từ ghép - AMA - Anh Ngữ AMA. (2022, July 29). AMA - Anh Ngữ AMA -. <https://ama.edu.vn/tu-lay-la-gi/>
- 69) Vân, Đ. H. (2020). Hiểu nghe và nghe hiểu.
- 70) Wierzbicka, A. (1997). Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese (Vol. 8). Oxford University Press on Demand.

Дата: 12.05.2023

